

Legal Analysis and Comparison of the Desirability of Using Transferable and Back-to-Back Letters of Credit in International Contracts

Rasoul Bahrampouri^{*1} Samaneh Malaklou²

1. Assistant Professor, Department of Private Law, Faculty of Law, University of Science and Culture, Tehran, Iran.

(*- Corresponding Author Email: r.bahrampoori@usc.ac.ir)

2. Ma. In Oil and Gas Law, Faculty of Law, University of Science and Culture, Tehran, Iran.

Received: 2025-06-26

Revised: 2025-12-12

Accepted: 2026-08-25

Available Online: 2026-09-22

How to cite this article:

Bahrampoori, R.; Malaklou, S. (2026). Legal Analysis and Comparison of the Desirability of Using Transferable and Back-to-Back Letters of Credit in International Contracts. *Encyclopedia of Economic Law Journal*, 33(29): (23-43) (in Persian with English abstract).
<https://doi.org/10.22067/economlaw.2026.94154.1469>

1. Introduction

Today, various methods of payment for goods have become common in international trade, among which letters of credit (L/Cs) are considered the most popular due to their role in providing liquidity, financial resources, and payment guarantees (Rouhani, 2017: 114). Some writers have even referred to them as the “lifeblood of international trade” (Schmitthoff, 2001: 574). As the fundamental principles of letters of credit and the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP600) indicate, a letter of credit entails an absolute commitment by the issuing bank to pay the beneficiary upon the presentation of documents that comply with the credit’s terms (Schaffer et al, 2017: 185). Although the primary purpose of a letter of credit is to secure the beneficiary’s interests rather than those of a third party, the beneficiary of the letter of credit may not necessarily be the ultimate supplier of the goods. In other words, the beneficiary (the seller under the underlying contract) may enter into the transaction with the understanding that they can later purchase the goods from their own supplier and deliver them to the final buyer (Hosseini & Eskini, 2014: 50).

In such cases, the beneficiary may be required to use the letter of credit or another method acceptable to the third party (the supplier) to guarantee their interests, provided that the terms of the credit are met. Some of these possibilities are addressed in the UCP600 itself (Bridge, 2024: 335), while others are based on international commercial customs and domestic laws. In certain cases, the bank may require collateral to issue a letter of credit and may use another letter of credit for this purpose, known as a “back-to-back letter of credit.” In this arrangement, the claim arising from the first (primary) letter of credit serves as collateral for the second (back-to-back) letter of credit (Chowdhury & Preeti, 2024: 99). This type of letter of credit has several advantages as well as drawbacks. In some cases, it may be beneficial for financing the beneficiary of the primary letter of credit, while in others, due to its disadvantages, risks, and associated costs, it may not be favorable for the primary beneficiary.

On the other hand, one method for the initial beneficiary to finance payments or guarantees to their suppliers is through transferable letters of credit. By using transferable letters of credit, the first beneficiary (the seller in the underlying contract) can transfer all or part of the credit to the main supplier (Todd, 2013: 45), thereby avoiding the need to open an independent letter of credit. Despite their many advantages in international trade, letters of credit come with limitations for certain countries, including Iran. Economic sanctions, particularly

THIS WORK IS LICENSED UNDER A CREATIVE COMMONS ATTRIBUTION 4.0 INTERNATIONAL LICENSE

banking sanctions imposed on Iran in recent years, have created significant restrictions and prohibitions on the issuance, transfer, and confirmation of letters of credit for Iranian banks and merchants. Sanctions against Iranian banks have forced Iranian companies engaged in international trade to operate through intermediaries in third countries to open letters of credit and conduct transactions.

2. PURPOSE

Considering the various advantages and disadvantages of both transferable and back-to-back letters of credit, as well as the risks and costs they entail for the applicant, beneficiary, or issuing bank in international transactions, this paper adopts an analytical-descriptive approach to examine the questions that given Iran's current economic conditions, which are subject to multiple banking and trade restrictions, which type of letter of credit (transferable or back-to-back) is more favorable for Iranian businesses and what advantages, disadvantages, costs, and risks do Iranian merchants face when using each of these letters of credit and how can the legal, operational, and economic challenges associated with these letters of credit be addressed. To answer these questions, the study meticulously analyzes The Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP600) and the Foreign Exchange Regulations of the Central Bank of the Islamic Republic of Iran, and the Executive Regulation on the Issuance of Back-to-Back Letters of Credit. The paper ultimately seeks to identify the most suitable letter of credit mechanism for Iranian traders under sanctions and propose solutions to mitigate the legal, practical, and financial challenges they encounter.

To date, no independent research has been conducted that comparatively examines the advantages and disadvantages of transferable letters of credit and back-to-back letters of credit, and assesses the desirability of their use in comparison with one another. However, some studies related to this topic have been carried out, which are briefly presented in this section. Gary Collier, in a book titled "The Guide to Documentary Credits" (2007), examines the roles and responsibilities of banks at various stages, including the issuing bank, confirming bank, and advising bank, and discusses the process of transferring a letter of credit and its effects. However, in that book, back-to-back and transferable letters of credit have not been comparatively analyzed in terms of their advantages and disadvantages. Eskinini and Hosseini (2014), in an article titled "Examining the Legal Nature of Credit Transfer under the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits of the International Chamber of Commerce," state that the person in whose favor the credit is issued is not necessarily the ultimate supplier of the goods. In some cases, the seller enters into the transaction hoping to procure the goods from another supplier and deliver them to the buyer. The transfer of a letter of credit—which involves substituting a third party in place of the original beneficiary—allows the first beneficiary not only to benefit from the price difference between the transferred credit and the original credit but also to delegate to another party the obligation to present the documents required under the credit. This article also does not examine the effects of making a letter of credit back-to-back, nor the differences and similarities between back-to-back credits and the transfer of a letter of credit. The purpose of present article is to examine the desirability of transferable letters of credit in comparison with back-to-back letters of credit in international trade, so that by examining both types of letters of credit, merchants can choose the best option as a payment method according to the circumstances of each contract.

3. METHODOLOGY

This study employs an analytical-descriptive approach. By utilizing books, scholarly articles, and judicial decisions, the paper collects and analyzes data to examine the impact of political and economic conditions on the use of transferable and back-to-back letters of credit. Additionally, through a comparative analysis of the advantages and disadvantages of both types of letters of credit, the study identifies the most suitable payment method for international contracts. It further describes and analyzes the current status of transferable and back-to-back letters of credit in international trade and explores their role in managing such contracts effectively. This structured approach ensures a comprehensive understanding of how these financial instruments can be best utilized despite existing constraints.

4. FINDINGS

The use of transferable letters of credit (L/Cs) offers several key benefits, particularly in facilitating financing for intermediaries without requiring personal funds. By enabling horizontal and vertical transfer of the credit, these L/Cs effectively manage multi-stage transactions (Mann & Warren, 2019: 337). This allows international traders to transfer the credit to suppliers without needing to open an independent L/C or wait for the primary L/C to be liquidated. Additionally, transferable L/Cs provide payment security for suppliers, ensuring that they receive payment from the bank as the second beneficiary upon fulfilling their contractual obligations (Carr & Stone, 2013: 457). They also streamline trade operations and financial management in multi-tiered contracts, significantly saving time and costs in payments to downstream suppliers. A major drawback of back-to-back L/Cs, however, is the cost and time involved in opening two separate credits. Unlike transferable L/Cs—which can be reassigned quickly and at minimal cost (only a transfer fee) back-to-back L/Cs require the primary beneficiary to undergo all formalities and bear the expenses of opening a secondary L/C (Chowdhury & Preeti, 2024: 99). This process is not only time-consuming but also exposes the issuing bank to higher risk, as it accepts the primary L/C's claim as collateral for the secondary L/C, leading to higher fees. Risks such as supplier delays and their impact on the supply chain further diminish the appeal of back-to-back L/Cs, making transferable L/Cs a more favorable option for many traders.

One of the key strengths of back-to-back L/Cs over transferable L/Cs is their ability to preserve commercial confidentiality (Trivedi & Bhogal, 2019: 83). Since a separate L/C is issued, the primary beneficiary avoids disclosing supplier details—a critical advantage in sanctioned environments where concealing ties to restricted parties is essential (Beaucillon, 2021: 330). In contrast, transferable L/Cs always expose the primary beneficiary's suppliers (Sanati, 2024: 58). Back-to-back L/Cs also offer greater flexibility. The applicant (primary beneficiary) can modify shipping documents, repack goods, or even rebrand products, reinforcing their role as an intermediary. This is particularly useful when the primary and secondary contracts involve different goods (e.g., raw materials vs. finished products), a scenario where transferable L/Cs are not viable. Moreover, transferable L/Cs face limitations in sequential transfers; they can only be reassigned once (from the first to the second beneficiary) and cannot be further transferred (Burnett et al, 2019: 227). Back-to-back L/Cs, however, allow chained financing: a claim from one back-to-back L/C can serve as collateral for another, a practice not prohibited by UCP600 and supported by general L/C principles. These factors collectively underscore the superiority of back-to-back L/Cs in certain contexts, particularly where confidentiality, flexibility, and multi-tier financing are paramount.

It should be noted that in a back-to-back letter of credit, due to its complete independence from the primary letter of credit, the applicant of the primary letter of credit (the original buyer) does not learn the identity of the main supplier of the goods (the beneficiary of the back-to-back letter of credit). Given the independence of the banking files of the two credits, this information remains protected from the original buyer. Although the issuing bank of the second letter of credit will be aware of the person on whose request the primary letter of credit was issued, due to the lack of a contractual relationship between them (the issuing bank of the back-to-back letter of credit and the applicant of the primary letter of credit), as well as the bank's obligation to maintain confidentiality regarding information related to the banking file of the back-to-back letter of credit, this information will be withheld from the applicant of the primary letter of credit (the original buyer).

A transferable letter of credit not only provides payment security for suppliers but also acts as a tool to facilitate transactions. By using a transferable letter of credit, each beneficiary, by fulfilling their independent obligations within the chain, can receive their respective payment from a reputable bank without relying on the financial obligations of the intermediary or the original beneficiary. Ensuring payment security for beneficiary suppliers under transferable letters of credit is carried out in a transparent process, and within a specific supply chain, the rights and duties of each member of that chain are clearly defined. However, as will be discussed in the following sections, in back-to-back letters of credit, the first and last members of this supply chain (the original buyer and the original supplier) have no knowledge of each other. Only the intermediary (the beneficiary of the primary letter of credit and the applicant of the back-to-back letter of credit) indirectly establishes a relationship between them (the applicant of the primary letter of credit and the beneficiary of the back-to-back letter

of credit). Due to the issuance of two independent letters of credit, the level of payment security is higher, because each beneficiary receives payment under their independent letter of credit, and the performance or non-performance of obligations by any member of the supply chain has no effect on the rights of other parties involved in this process. From the perspective that transferable letters of credit provide financing for the intermediary without the need to open a new credit, they offer significant savings in time and cost compared to back-to-back letters of credit. However, given the considerable advantages of back-to-back letters of credit in creating commercial security for the beneficiary of the primary letter of credit (the applicant of the back-to-back letter of credit), expending this time and cost is justified. Moreover, from a legal standpoint, the existence of principles such as the independence of letters of credit (as stated in Article 4 of the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits) further enhances the desirability of back-to-back letters of credit.

5. CONCLUSION

In the complex and multidimensional space of international trade, where politics and economics are interwoven with legal issues, transferable and back-to-back letters of credit are two instruments that play a significant role in promoting commercial transactions, managing risk, providing liquidity, and facilitating trade. The specific nature and special functions of each of these two payment instruments sometimes add to the complexity of processes and make the choice between these two mechanisms particularly sensitive and important. Based on the points raised in the present study and considering the political and economic climate governing the foreign trade of Iranian merchants, it appears that back-to-back letters of credit, due to their ability to better preserve the confidentiality of commercial relationships and the supply chain, considerable flexibility, higher financial security, and reduction of typical credit risks, enjoy a significant comparative advantage over transferable letters of credit. Indeed, in the sanctioned environment of foreign trade related to Iranian products and the restrictions on Iranian merchants, using transferable letters of credit can easily lead to the disclosure of information about main suppliers. In contrast, back-to-back letters of credit have the capability, by providing conditions such as multilayering transactions and credits, to sell products and transfer funds without revealing the identity of main sellers and suppliers. Admittedly, back-to-back letters of credit are more time-consuming and costly than transferable letters of credit, but their significant advantages, particularly in preserving commercial security, justify these drawbacks and make them a suitable and strategic tool for Iranian merchants.

However, there is a structural challenge regarding the regulations governing transferable and back-to-back letters of credit. The rules governing these letters of credit in Iran's legal system rely on the regulations, guidelines, and foreign exchange directives of the Central Bank, and no comprehensive codified law has been enacted in this regard. This fragmentation sometimes leads to conflicts between these regulations, at other times results in their contradiction with the fundamental principles governing letters of credit (the principle of independence and the principle of strict compliance of documents), and has even occasionally caused a departure from established international custom in this field (based on the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits), leading to the enactment of different rules. For example, although Article 38 of the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP 600) establishes the principle that letters of credit are non-transferable, the contrary can be agreed upon at the applicant's request and with the issuing bank's acceptance, and the letter of credit can be opened as transferable. However, according to Article 55 of the Directive on Domestic Rial Letters of Credit, opening a domestic rial letter of credit as transferable (even with the agreement of the parties) is not permitted. Accordingly, it is suggested that the legislature, drawing on the experiences of countries such as the United States of America and the United Arab Emirates, establish a clear and integrated framework for letters of credit (especially transferable and back-to-back letters of credit) by enacting comprehensive, explicit, and detailed provisions (within the framework of the Commercial Code or an independent law). This would both clarify the rights and obligations of economic actors and provide robust legal support for judicial and arbitral authorities in dispute resolution.

Keywords: Principle of Strict Compliance, Beneficiary, Financing, Applicant, Intermediation.

تحلیل حقوقی و مقایسه مطلوبیت استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اتکایی در قراردادهای بین‌المللی

رسول بهرامپوری^{*۱} ID، سمانه ملکلو^۲ ID

دریافت: ۱۴۰۴-۰۴-۰۵ | بازنگری: ۱۴۰۴-۰۹-۲۱ | پذیرش: ۱۴۰۵-۰۶-۰۳ | انتشار: ۱۴۰۵-۰۶-۳۱

چکیده

اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اعتبارات اسنادی اتکایی، هریک نقشی اساسی در تأمین مالی قراردادهایی دارند که شخصی به عنوان واسطه میان خریدار اصلی (متقاضی) و تأمین‌کننده قرار می‌گیرد. با توجه به شرایط و ملاحظات موجود، در برخی موارد اعتبارات اسنادی اتکایی و در برخی موارد اعتبارات اسنادی قابل انتقال، حمایت بیشتری از حقوق اشخاص دخیل در فرایند اعتبار اسنادی (متقاضی، ذی‌نفع و بانک صادرکننده) دارند. اعتبارات اسنادی قابل انتقال دارای مزایایی از جمله کم‌هزینه و سریع‌تر بودن آن است و در مقابل دارای ایراداتی است؛ از جمله اینکه انتقال طولی آن بیش‌تر از یک مرتبه ممکن نبوده و خطر افشای اطلاعات مربوط به تأمین‌کنندگان اصلی، همواره ذی‌نفع نخست (فروشنده) را تهدید می‌کند. در مقابل، گشایش اعتبارات اسنادی اتکایی مستلزم صرف زمان و هزینه بیشتری هستند، لکن با توجه انعطاف قابل توجه آن نسبت به اعتبارات اسنادی قابل انتقال و با عنایت به نقش مؤثری که در محرمانه نگاه داشتن اطلاعات مربوط به تأمین‌کنندگان اصلی دارد، برای برخی فعالان در تجارت بین‌المللی مناسب تلقی می‌شود. در این مقاله با روش تحلیلی - توصیفی مزایا و معایب و ریسک‌ها و چالش‌های موجود در هریک از این اعتبارات اسنادی تحلیل شده و نقاط افتراق نظام حقوقی ایران با مقررات بین‌المللی در این خصوص بررسی شد و مشخص گردید که در شرایط کنونی اقتصاد کشور ایران و وجود محدودیت‌های تجاری و بانکی بر فعالیت بازرگانان ایرانی، استفاده از اعتبارات اسنادی اتکایی در گسترش مبادلات و تأمین امنیت تجاری، تأمین نقدینگی و تسهیل معاملات، مطلوبیت بیشتری دارد.

واژگان کلیدی: اصل مطابقت دقیق اسناد، تأمین مالی، ذی‌نفع، متقاضی، واسطه‌گری.

۱. استادیار، گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) r.bahrampoori@usc.ac.ir

۲. کارشناسی ارشد حقوق نفت و گاز، دانشکده حقوق، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران. smnemalaklou@gmail.com

مقدمه

امروزه روش‌های گوناگونی برای پرداخت وجه کالا در نظام تجارت بین‌المللی رواج پیدا کرده است که اعتبارات اسنادی به دلایلی از جمله تأمین نقدینگی و منابع مالی و تضمین پرداخت به‌عنوان محبوب‌ترین شیوه پرداخت در نظام بین‌المللی محسوب می‌گردد، به نحوی که برخی نویسندگان آن را خون حیات تجارت بین‌المللی^۱ عنوان کرده‌اند (Schmitthoff, 2001: 574). همچنان که اصول بنیادین اعتبار اسنادی و نیز مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی^۲ (UCP600) نشان می‌دهد، اعتبار اسنادی دربردارنده تعهد مطلق و مجرد بانک صادرکننده مبنی بر پرداخت وجه به ذی‌نفع در ازای ارائه اسناد مطابق با شرایط اعتبار است (Schaffer et al, 2017: 185). با اینکه هدف اصلی اعتبار اسنادی تأمین منافع ذی‌نفع است نه شخص ثالث، با این‌وجود ممکن است ذی‌نفع اعتبار اسنادی لزوماً تأمین‌کننده نهایی کالا نباشد؛ با این توضیح که ذی‌نفع اعتبار اسنادی (فروشنده قرارداد پایه^۳) با توجه به این‌که در آینده می‌تواند کالا را از تأمین‌کننده خود خریداری و تهیه کند و به دست خریدار نهایی برساند، وارد معامله شده است (Hosseini & Eskini, 2014: 50) در چنین شرایطی ممکن است ذی‌نفع ملزم شود به‌وسیله اعتبار اسنادی یا به روشی مورد قبول شخص ثالث (تأمین‌کننده)، منافع وی را تضمین کند؛ البته مشروط به آن که شرایط اعتبار رعایت شده باشد. برخی از این امکانات در خود مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600) در نظر گرفته شده (Bridge, 2024: 335) و برخی دیگر بر پایه عرف تجاری بین‌المللی و همچنین قوانین داخلی کشورهاست.

در مواردی نیز ممکن است بانک جهت گشایش اعتبار اسنادی، درصدد اخذ وثیقه بوده و از اعتبار اسنادی دیگری به همین منظور استفاده کند که به آن «اعتبار اسنادی اتکایی»^۴ گفته می‌شود که در این نوع اعتبار، طلب ناشی از یک اعتبار اسنادی (اعتبار اسنادی اولیه) به‌عنوان وثیقه اعتبار اسنادی دوم (اعتبار اسنادی اتکایی) مورد استفاده قرار می‌گیرد (Chowdhury & Preeti, 2024: 99). این نوع اعتبار اسنادی دارای مزایای متعدد و همچنین ایرادات متعددی است که در برخی موارد، استفاده از آن برای تأمین مالی ذی‌نفع اعتبار اسنادی اولیه مطلوبیت داشته و در برخی موارد به سبب معایب، ریسک‌ها و هزینه‌های ناظر به این نوع اعتبار اسنادی، استفاده از آن برای ذی‌نفع اعتبار اسنادی اولیه مطلوب نمی‌باشد. از سوی دیگر، یکی از شیوه‌های تأمین مالی ذی‌نفع نخست برای پرداخت یا تضمین پرداخت وجه به تأمین‌کنندگان وی، استفاده از اعتبارات اسنادی قابل‌انتقال^۵ است. با استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال، ذی‌نفع اولیه (فروشنده در قرارداد پایه) این امکان را دارد که تمام یا بخشی از اعتبار اسنادی را به نفع تأمین‌کننده اصلی انتقال دهد (Todd, 2013: 45) و بدین نحو، خود را بی‌نیاز از گشایش اعتبار اسنادی مستقل نماید.

اعتبارات اسنادی با وجود مزایای بسیاری که در تجارت بین‌المللی دارند، با محدودیت‌هایی برای برخی کشورها از جمله ایران همراه است. تحریم‌های اقتصادی و به‌طور خاص تحریم‌های بانکی که در سال‌های اخیر علیه کشور ایران اعمال شده‌اند، محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های قابل توجهی را بر صدور، انتقال و تأیید اعتبارات اسنادی برای بانک‌ها و بازرگانان ایرانی ایجاد کرده‌اند. اعمال تحریم علیه بانک‌های ایرانی باعث شده است که شرکت‌های ایرانی که در زمینه خریدوفروش کالا با کشورهای خارجی فعالیت می‌کنند، ناگزیر از طریق واسطه‌ها در کشورهای ثالث، گشایش اعتبار و فعالیت نمایند.

با عنایت به وجود معایب و مزایای متعدد برای هریک از اعتبارات اسنادی قابل‌انتقال و اتکایی و همچنین با توجه به خطرات و هزینه‌هایی که این نوع اعتبارات اسنادی در معاملات بین‌المللی برای متقاضی یا ذی‌نفع یا بانک صادرکننده اعتبار اسنادی دارند، مقاله حاضر با شیوه تحلیلی - توصیفی و با تدقیق در «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)»، «مجموعه مقررات ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران» و «آیین‌نامه اجرایی گشایش اعتبارات اسنادی اتکایی» به بررسی این سوال‌ها می‌پردازد که با توجه به شرایط اقتصادی فعلی کشور ایران که تحت محدودیت‌های متعدد بانکی و بازرگانی قرار دارد، استفاده از کدام‌یک از این اعتبارات اسنادی مطلوبیت بیشتری دارد و بازرگانان ایرانی در استفاده از هریک از این اعتبارات اسنادی با چه مزایا، معایب، هزینه‌ها

1. The Life Blood of International Trade.

2. Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP 600).

3. Underlying Contract.

4. Back-to-Back Letter of Credit.

5. Transferable Letter of Credit.

و خطراتی مواجه هستند و در ادامه شیوه رفع چالش‌های حقوقی، عملیاتی و اقتصادی ناظر بر استفاده از این اعتبارات اسنادی مورد بررسی و تبیین قرار خواهد گرفت.

بر این اساس، مقاله حاضر در ۴ بند، ابتدا اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اتکایی را از لحاظ مفهومی و عملیاتی بررسی کرده و سپس در بند دوم مزایا و معایب اعتبارات اسنادی قابل انتقال و در بند سوم مزایا و معایب اعتبارات اسنادی اتکایی را مورد تحلیل قرار داده است و در بند چهارم مطلوبیت استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اتکایی مورد بررسی و مقایسه قرار گرفته و در پایان، پیشنهادات نظری و عملی بیان شده است.

پیشینه

تاکنون پژوهش مستقلی به که صورت تطبیقی، مزایا و معایب اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اعتبارات اسنادی اتکایی را به صورت تطبیقی بررسی نموده و مطلوبیت استفاده از آن‌ها را در قیاس با یکدیگر بسنجد، انجام نشده است؛ اما برخی پژوهش‌های مرتبط با این موضوع انجام شده است که در این بند، به صورت مختصر بیان می‌گردد. گری کولیر^۶ در کتابی با عنوان *The Guide to Documentary Credits* (۲۰۰۷) نقش و مسئولیت‌های بانک‌ها در مراحل مختلف از جمله بانک صادرکننده، بانک تأییدکننده و بانک ابلاغ‌کننده را بررسی نموده و فرایند انتقال اعتبار اسنادی و آثار آن را مورد بررسی قرار داده است؛ لکن در آن کتاب، به صورت مقایسه‌ای اعتبارات اسنادی اتکایی و قابل انتقال و مزایا و معایب آن‌ها بررسی نشده است. اسکینی و حسینی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی ماهیت حقوقی انتقال اعتبار در مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی اتاق بازرگانی بین‌المللی»، بیان می‌دارند کسی که اعتبار به نفع او صادر می‌شود لزوماً عرضه‌کننده نهایی کالا نیست و در برخی مواقع، فروشنده با امید به اینکه در آینده می‌تواند کالا را از تأمین‌کننده دیگری تهیه کرده و به دست خریدار برساند، وارد معامله شده است. انتقال اعتبار اسنادی که عبارت است از جانشینی شخص ثالث به جای ذی‌نفع اعتبار اصلی، به ذی‌نفع اول این امکان را می‌دهد تا علاوه بر اینکه از تفاوت قیمت بین اعتبار انتقال یافته و اعتبار اصلی استفاده کند، تعهدات خود در تحویل اسناد اعتبار را به دیگری واگذار کند. در این مقاله نیز آثار اتکایی کردن اعتبار اسنادی و تفاوت‌ها و شباهت‌های آن با انتقال اعتبار اسنادی مورد بررسی قرار نگرفته است. کرمی کلمتی و ملائکه‌پور (۱۴۰۳)، در پژوهشی با عنوان «بررسی روش پرداخت اعتبار اسنادی اتکایی در تجارت بین‌الملل»، این موضوع را بررسی نموده‌اند که اعتبار اسنادی اتکایی وجه تمایز خاصی از لحاظ ماهیت، با سایر اعتبارات اسنادی ندارد، بلکه صرفاً اعتبار اسنادی اولیه‌ای به عنوان وثیقه و تضمین جهت صدور اعتبار اسنادی دیگر مورد استفاده قرار می‌گیرد. در مقاله مذکور، صرفاً به اعتبارات اسنادی اتکایی پرداخته شده، در حالی که هدف از نگارش مقاله حاضر بررسی مطلوبیت اعتبارات اسنادی قابل انتقال در مقایسه با اعتبارات اسنادی اتکایی در تجارت بین‌الملل می‌باشد تا با بررسی هر دو اعتبار اسنادی بازرگانان بتوانند با توجه به شرایط موجود هر قرارداد، بهترین گزینه را به عنوان روش پرداخت برگزینند.

۱. بررسی مفهومی و عملیاتی اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اتکایی

در این بند، به عنوان زمینه ورود به بررسی مزایا و معایب اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اتکایی، در ابتدا به صورت مفهومی و عملیاتی هریک از این دو نوع اعتبار اسنادی مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد.

۱-۱. اعتبارات اسنادی قابل انتقال

اعتبار اسنادی قابل انتقال، نوع خاصی از اعتبارات اسنادی است که بر اساس شرط «قابلیت انتقال اعتبار اسنادی»، ذی‌نفع اختیار دارد که تمام یا بخشی از اعتبار اسنادی را به شخص ثالث منتقل نماید (Carr & Stone, 2013: 457) و پس از انتقال اعتبار اسنادی، منتقل‌الیه (ذی‌نفع دوم) قائم‌مقام انتقال‌دهنده (ذی‌نفع اول) خواهد شد و در صورت ارائه اسناد منطبق با اقدام به پرداخت وجه اعتبار اسنادی (به میزان منتقل شده به ذی‌نفع دوم) می‌نماید.

6. Gary Collier.

اصل بر آن است که اعتبارات اسنادی به صورت غیرقابل انتقال گشایش می‌شوند و قابل انتقال بودن اعتبار اسنادی بر اساس ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)» نیاز به تصریح دارد (Shiravi, 2022: 261). بندهای a و b ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)» نیز تصریح می‌دارد که «بانک هیچ‌گونه تعهدی به انتقال اعتبار ندارد، مگر به ترتیب و حدودی که صریحاً با آن موافقت کرده باشد و اعتبار قابل انتقال اعتباری است که (قابل انتقال) بودن آن مشخصاً ذکر شود». در نظام حقوقی ایران، در بخش اول مجموعه مقررات ارزی بانک مرکزی، تحت عنوان «واردات کالا و خدمات» که در سال ۱۴۰۱ آخرین اصلاحات آن به تصویب رسیده است، دستورالعمل‌های مفصل و دقیق در خصوص اعتبارات اسنادی بین‌المللی ارائه شده است که در بند ۹-۴ ذیل بند «الف» بخش اول، به صراحت موضوع قابلیت انتقال اعتبارات اسنادی بین‌المللی را مورد بررسی قرار داده است و امکان انتقال اعتبارات اسنادی را تحت شرایط و الزامات خاصی به رسمیت می‌شناسد. دادنامه شماره ۹۶۰۹۹۷۰۲۲۱۸۰۰۰۳۶ مورخ ۱۳۹۵/۰۱/۱۹ صادره از شعبه ۱۸ دادگاه تجدیدنظر استان تهران در تأیید دادنامه شماره ۹۵۰۹۹۷۲۱۶۱۸۰۱۲۳۸ مورخه ۱۳۹۵/۰۱/۱۸ صادره از شعبه ۸۶ دادگاه عمومی حقوقی تهران بیان می‌دارد: در اعتبار اسنادی قابل انتقال، ذینفع اعتبار می‌تواند عملاً اعتبار گشایش یافته را به شخص ثالث انتقال و شخص اخیرالذکر این حق برایش ایجاد که به بانک گشایش کننده مراجعه و نسبت به مطالبه وجه مندرج در آن اقدام نماید.

موارد فوق‌الذکر در خصوص اعتبارات اسنادی بین‌المللی بیان شد؛ لکن در نظام حقوقی ایران صدور اعتبارات اسنادی داخلی - ریالی به صورت قابل انتقال (حتی با توافق متقاضی و بانک صادرکننده) ممنوع بوده و گشایش چنین اعتباری مجاز نیست. ماده ۵۵ دستورالعمل اعتبار اسنادی داخلی - ریالی (اصلاحی ۱۴۰۳) گشایش اعتبار اسنادی داخلی - ریالی به صورت قابل انتقال (حتی با توافق طرفین) را مجاز ندانسته و تصریح می‌نماید: «گشایش اعتبار اسنادی داخلی که بر اساس آن معامله اعتبار اسنادی داخلی قبل از ارائه اسناد مطابق یا قبل از احراز مطابقت آن با شرایط اعتبار امکان‌پذیر باشد، مجاز نمی‌باشد». بدین ترتیب از این حیث، تعارض میان مقررات داخلی و بین‌المللی مشهود و قابل توجه است.

انتقال اعتبار اسنادی بین‌المللی، ممکن است به صورت کلی محقق شود یا جزئی که البته انتقال جزئی آن در صورتی صحیح است که بر اساس بند «d» ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)» حمل یا برداشت تدریجی^۷ از اعتبار مجاز باشد. لازم به ذکر است که بر اساس بند «a» ماده ۳۱ مقررات مذکور، اصل بر آن است که حمل یا برداشت تدریجی مجاز باشد، مگر آن که خلاف آن در اعتبار اسنادی مورد تصریح قرار گیرد. انتقال اعتبار اسنادی به صورت عرضی با هیچ محدودیتی مواجه نیست و ذینفع اول (انتقال‌دهنده) می‌تواند اعتبار اسنادی را به صورت جزئی به تعداد زیادی ذینفع دوم (منتقل‌الیه) انتقال داده و این اشخاص را قائم‌مقام خود در اعتبار اسنادی قرار دهد (Cranston, 2018: 539)؛ به عنوان مثال یک اعتبار اسنادی به مبلغ ۱۰ میلیون یورو، هم به صورت کلی قابل انتقال است که تمام آن به یک شخص منتقل شود و هم به صورت جزئی که به عنوان مثال به ۱۰ شخص و هر کدام یک میلیون یورو منتقل شود.

با وجود نبود محدودیت انتقال اعتبار اسنادی به صورت عرضی که در فوق بیان شد، انتقال اعتبار اسنادی به صورت طولی با محدودیت مواجه بوده و ذینفع یا ذینفع‌های دوم اعتبار اسنادی، حق انتقال آن به اشخاص ثالث را ندارند و صرفاً مجاز هستند که آن را به ذینفع نخست منتقل نمایند (Burnett et al, 2019: 227). این محدودیت در بند «d» ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)» تصریح شده است: «اعتبار منتقل شده نمی‌تواند به تقاضای ذینفع دوم به ذینفع‌های بعدی منتقل شود. ذینفع اولیه اعتبار، ذینفع بعدی محسوب نمی‌شود^۸». در عمل، استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال در مواردی صورت می‌گیرد که ذینفع اعتبار اسنادی به عنوان شخصی که با متقاضی، طرف قرارداد پایه قرار گرفته است، تأمین‌کننده نهایی کالا (در اعتبارات اسنادی کالایی) یا ارائه‌کننده نهایی خدمات (در اعتبارات اسنادی خدماتی) نیست (Hosseini & Eskini, 2014: 51)؛ بلکه خود وی کالا یا خدمات مذکور در قرارداد پایه را از شخص ثالثی دریافت می‌کند و جهت ایجاد سرعت و همچنین تأمین مالی قراردادهای خود با

7. Partial Drawing or Shipments.

8. A transferred credit cannot be transferred at the request of a second beneficiary to any subsequent beneficiary. The first beneficiary is not considered to be a subsequent beneficiary.

فروشنده‌گان یا ارائه‌دهندگان خدمات زیرمجموعه خود، از اعتبار اسنادی قابل انتقال استفاده می‌کند. با توجه به اینکه تأمین‌کنندگان یا پیمانکاران فرعی واحد یا متعدد باشند، ذی‌نفع اعتبار اسنادی می‌تواند اقدام به انتقال کلی یا جزئی اعتبار اسنادی نماید.

۲-۱. اعتبارات اسنادی اتکایی

اعتبار اسنادی اتکایی از منظر حقوقی، اعتبار اسنادی عادی و مستقلی است که صرفاً شیوه توثیق وثایق در آن متفاوت از سایر اعتبارات اسنادی است؛ به همین سبب در «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)» به اعتبارات اسنادی اتکایی اشاره‌ای نشده است. اعتبار اسنادی اتکایی، اعتباری است که به پشتوانه و توثیق یک اعتبار دیگر گشایش شده و موجودیت و حیاتی مستقل از اعتبار اسنادی وثیقه دارد (Chowdhury & Preeti, 2024: 99). توضیح آن که، ذی‌نفع اعتبار اسنادی اولیه در برخی موارد که مصادیق آن در بند فوق بیان شد، قصد تأمین مالی تأمین‌کنندگان یا پیمانکاران فرعی و زیرمجموعه خود را داشته و قصد دارد از اعتبار گشایش شده به نفع خود برای رسیدن به این منظور استفاده کند؛ لذا برای گشایش اعتبار اسنادی برای زیرمجموعه خود اقدام به معرفی اعتبار اسنادی اولیه به‌عنوان وثیقه به بانک می‌نماید و بدین ترتیب، اعتبار اسنادی نخست وثیقه اعتبار اسنادی دوم شده و اعتبار ثانویه، به‌صورت کاملاً مستقل از اعتبار اسنادی نخست صادر و به ذی‌نفع آن ابلاغ می‌شود.

استقلال اعتبار اسنادی اتکایی از اعتبار اسنادی اولیه (اعتبار وثیقه) بدین معنی است که هرگونه خدشه در صحت و معتبر بودن اعتبار اسنادی اولیه، بر صحت و معتبر بودن اعتبار اسنادی اتکایی تأثیری ندارد، زیرا وثیقه از مباحث مربوط به قرارداد گشایش اعتبار اسنادی میان بانک صادرکننده و متقاضی است و بر اساس اصل استقلال اعتبار اسنادی که در ماده ۴ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)» به آن تصریح شده است، خدشه در صحت وثیقه، تأثیری بر صحت اعتبار اسنادی صادر شده به پشتوانه آن وثیقه ندارد (Fifties, 2013: 3).

در عمل اعتبار اسنادی اتکایی به‌عنوان یکی از شیوه‌های تأمین مالی در معاملات باواسطه، ابزاری جهت مدیریت سازوکار پرداخت‌ها در معاملات چند لایه است که نه‌تنها نیاز به نقدینگی را کاهش می‌دهد بلکه ذی‌نفع اولیه (متقاضی اعتبار اسنادی اتکایی) را از تهیه وثیقه برای گشایش اعتبارهای آتی بی‌نیاز می‌کند (Sanati, 2024: 58) و ابزاری است که تا حدود زیادی اسرار تجاری ذی‌نفع اولیه را حفظ می‌کند که مزایا و معایب مربوط به اعتبارات اسنادی اتکایی در بند مربوطه به تفصیل مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در این زمینه لازم به ذکر است که در اعتبار اسنادی اتکایی، به سبب استقلال کامل آن از اعتبار اسنادی اولیه، متقاضی اعتبار اسنادی اولیه (خریدار اصلی) از فروشنده اصلی کالا (ذی‌نفع اعتبار اسنادی اتکایی) اطلاعی نمی‌یابد و با عنایت به مستقل بودن پرونده‌های بانکی دو اعتبار، اطلاعات مذکور از خریدار اصلی در امان خواهد ماند و اگرچه بانک گشاینده اعتبار اسنادی دوم مطلع از آن خواهد بود که اعتبار اسنادی اولیه به تقاضای چه شخصی صادر شده است، لکن به سبب فقدان رابطه قراردادی بین آن‌ها با یکدیگر (بانک گشاینده اعتبار اسنادی اتکایی و متقاضی اعتبار اسنادی اولیه) و همچنین تعهد بانک به عدم افشای اطلاعات مرتبط با پرونده بانکی اعتبار اسنادی اتکایی، این اطلاعات از متقاضی اعتبار اسنادی اولیه (خریدار اصلی) محفوظ خواهد ماند.

در نظام حقوقی ایران، به موجب پیوست چهارم بخش اول مجموعه مقررات ارزی بانک مرکزی، «آیین‌نامه اجرایی گشایش اعتبارات اسنادی اتکایی و تنزیل اعتبارات اسنادی صادراتی موضوع ماده ۱۹ قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی و صنایع کشور»^۹، بانک‌ها مجازند با در نظر گرفتن اعتبار مشتری، اعتبار اسنادی اولیه و اخذ وثایق کافی، نسبت به گشایش اعتبارات اسنادی اتکایی در سقف اعتبار اسنادی اولیه بر اساس مقررات و ملاحظات موجود در این قانون اقدام نمایند.

این مقرر در خصوص اعتبارات اسنادی اتکایی بین‌المللی است و اعتبارات اسنادی داخلی - ریالی از ضوابط متفاوتی پیروی کرده و بر اساس آن، گشایش اعتبار اسنادی داخلی - ریالی به‌صورت اتکایی ممنوع است. مطابق ماده ۶ ذیل فصل دوم «دستورالعمل اعتبار

۹. ماده ۱۹ قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی و صنایع کشور: وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلفند ظرف مدت دو ماه از تاریخ تصویب این قانون، ضوابط اجرایی و آیین‌نامه‌های لازم برای گشایش اعتبار اسنادی اتکایی (Back to Back) و پیش‌خرید (سلف خریدن) و تنزیل (Discount) کردن اعتبارات اسنادی صادراتی را با حق رجوع و بدون حق رجوع، به بانک‌ها ابلاغ نمایند. بعد از ابلاغ آیین‌نامه کلیه بانک‌های کشور با رعایت ضوابط، این قبیل خدمات را به صادرکنندگان کالا و خدمات فنی و مهندسی ارائه می‌نمایند.

اسنادی داخلی - ریالی» مصوب سال ۱۳۹۴ که آخرین اصلاحات آن در تاریخ ۱۴۰۳/۰۱/۲۱ به تصویب شورای پول و اعتبار رسیده است، در خصوص وثایق تصریح شده است که وثایق مأخوذه باید «سهل البیع» باشند و منظور از سهل البیع بودن یا قابلیت فروش آسان این است که وثایق باید «عین» باشند. از این رو، این مقرر با امکان صدور اعتبارات اسنادی اتکایی که با توثیق طلب ناشی از اعتبار اسنادی سابق صدور نزد بانک صادرکننده یا هر بانک دیگری صورت می‌پذیرد، مغایرت وجود دارد. طبق دستورالعمل مذکور، طلب ناشی از اعتبارات اسنادی پیشین نمی‌تواند به عنوان وثیقه مورد پذیرش قرار گیرد. بنابراین، در نظام بانکی ایران، گشایش اعتبارات اسنادی اتکایی داخلی امکان‌پذیر نیست. بر این اساس، در زمینه امکان گشایش اعتبار اسنادی به صورت اتکایی، میان مقررات داخلی و بین‌المللی تفاوت قابل توجهی وجود دارد.

۲. مزایا و معایب ناظر بر گشایش و استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال

در این بند، مزایا و معایب اعتبارات اسنادی قابل انتقال مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد تا مشخص شود که آیا می‌توان این ابزار پرداخت را در مرحله گشایش و استفاده از آن، به عنوان گزینه‌ای مناسب برای حفظ منافع اشخاص دخیل در اعتبار اسنادی (ذی‌نفع، متقاضی و بانک صادرکننده) تلقی کرد. این تحلیل با هدف ارائه تصویری شفاف و جامع از مزایا و معایب اعتبارات اسنادی قابل انتقال انجام می‌شود تا دیدگاه جامعی درباره کارایی و محدودیت‌های این ابزار در تجارت بین‌المللی به دست آید.

۱-۲. مزایای اعتبارات اسنادی قابل انتقال

در ابتدای این بند، این ویژگی اعتبارات اسنادی قابل انتقال که در عمل سبب «تسهیل تأمین مالی برای واسطه‌ها بدون نیاز به منابع مالی شخصی» می‌شوند، بحث و بررسی شده و سپس نقش این اعتبارات در «تأمین امنیت پرداخت برای تأمین‌کنندگان ذی‌نفع» و همچنین «کاهش هزینه‌ها و زمان با استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال» بررسی می‌گردد.

۱-۱-۲. تسهیل تأمین مالی برای واسطه‌ها بدون نیاز به منابع مالی شخصی

بازارهای بین‌المللی عمدتاً در اختیار بازرگانانی است که محصولات را به قصد فروش، خریداری می‌کنند. این بازرگانان، در حالی که محصولات را هنوز نخریده یا تحویل نگرفته‌اند، آن را به فروش می‌رسانند و در بسیاری موارد، برای تأمین کالای مورد نیاز جهت تحویل آن به خریدار، از منابع مالی شخصی خود استفاده نکرده و در صدد آن هستند که با استفاده از ابزارهای مالی همانند اعتبار اسنادی قابل انتقال، وجه آن را به تأمین‌کننده پرداخت نمایند (Oliveira & Saumier, 2024: 315).

این مسئله زمانی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که حجم معاملات بسیار بالا بوده و واسطه‌ها نیاز داشته باشند سرمایه زیادی را برای خرید این محصولات از تأمین‌کنندگان اولیه اختصاص دهند. محدودیت‌های مالی ممکن است مانع از انجام به موقع معاملات شود یا حتی فرصت‌های بزرگ تجاری را از بین ببرد. به عنوان مثال در معاملات نفتی که ارزش مالی بالایی دارند، چنین چالش‌هایی می‌تواند اثرات قابل توجهی بر زنجیره تأمین بگذارد (Russell & Taylor, 2019: 46). در این مواقع، ذینفع (فروشنده) از متقاضی (خریدار) تقاضای گشایش یک فقره اعتبار اسنادی قابل انتقال می‌کند تا بتواند بخشی از اعتبار یا تمام آن را به نفع ذینفع دیگری ظهنویسی و منتقل کند (Mann & Warren, 2019: 337). یکی از مزایای کلیدی این نوع اعتبار اسنادی، توانمندسازی واسطه‌ها در مواجهه با چالش‌های مالی (با توجه به کلان بودن قراردادهای مربوطه) است. این ابزار مالی، آن‌ها را قادر می‌سازد تا بر موانعی نظیر کمبود نقدینگی و محدودیت در دسترسی به تسهیلات بانکی غلبه کنند و در عین حال تمرکز خود را بر بازاریابی و مدیریت فروش حفظ کنند. با استفاده از این نوع اعتبارات اسنادی، واسطه‌ها می‌توانند محصولات را به خریداران بعدی بفروشند و سود خود را از این معاملات زنجیره‌ای به دست آورند، بدون آن که نیاز به پرداخت مستقیم به تأمین‌کنندگان اولیه داشته باشند. این مزیت به آن‌ها امکان می‌دهد معاملات خود را تسهیل کنند و به سودآوری دست یابند، بدون آن که بار مالی سنگینی را تحمل کنند. به بیان دیگر، این نوع اعتبار به عنوان یک ابزار تأمین مالی مؤثر عمل می‌کند که به بازرگانان واسطه کمک می‌کند تا بر محدودیت‌های مالی خود غلبه کرده و فرصت‌های تجاری بیشتری را در اختیار داشته باشند (Aujara, 2019: 31).

به طور کلی، چالش‌های ناشی از تحریم‌های بانکی و تجاری، تأمین مالی و انجام معاملات بین‌المللی در برخی حوزه‌ها همانند خرید و

فروش محصولات نفتی را با مشکلات عملیاتی مواجه می‌کند (Van Bergeijk, 2021: 330). در شرایطی که کشور ایران با محدودیت‌های تجاری و بانکی مواجه است، اعتبار اسنادی قابل انتقال نقش ویژه‌ای در تسهیل معاملات ایفا می‌نماید. محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها، از جمله عدم دسترسی به سیستم‌های مالی بین‌المللی، ممنوعیت استفاده از بانک‌های معتبر جهانی و چالش در انتقال وجوه، فروش محصولات را با پیچیدگی‌های بیشتری روبه‌رو کرده است. به همین دلیل، اعتبار اسنادی قابل انتقال به‌عنوان یکی از روش‌های مؤثر برای مقابله با این موانع، به واسطه‌ها در این عرصه امکان می‌دهد تا معاملات خود را بدون نیاز به تأمین مالی مستقیم به سرانجام برسانند. اگرچه اعتبارات اسنادی قابل انتقال، در سرتاسر جهان برای بازرگانان جهت انجام معاملات با واسطه دارای کاربرد قابل توجه و وسیعی است و درصد قابل توجهی از اعتبارات اسنادی بین‌المللی را شامل می‌شود، لکن با عنایت به شرایط حاکم بر تجارت خارجی کشور ایران و احاطه تحریم‌های بین‌المللی، با عنایت به مطالبی که در بندهای آینده بیان خواهد شد، اعتبارات اسنادی اتکایی قابلیت استفاده بیشتری جهت تسهیل تأمین مالی برای واسطه‌ها بدون نیاز به منابع مالی شخصی، نسبت به اعتبارات اسنادی قابل انتقال دارند.

۲-۱-۲- تأمین امنیت پرداخت برای تأمین‌کنندگان ذینفع

استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال و امکان انتقال آن به‌صورت کلی یا جزئی توسط ذی‌نفع اول، امنیت در پرداخت به تأمین‌کنندگان را برای وی ایجاد می‌کند (Manavi Attar, 2021: 190)؛ به عبارت دیگر ذی‌نفع دوم یا انتقال‌گیرنده در مقابل بانک گشایش‌کننده حق خواهد داشت تا پرداخت اعتبار را درخواست کند و بانک تعهد متقابل را برای پرداخت وجه اعتبار خواهد داشت (Ellinger, & Dora, 2010: 286). ذی‌نفع اعتبار اسنادی قابل انتقال می‌تواند با استفاده از این قابلیت، اقدام به تأمین مالی مطمئن اشخاصی نمایند که کالاهای وی را تأمین می‌کنند تا این اشخاص پس از ارائه اسناد مطابق با شرایط اعتبار، مستقیماً از بانک اقدام به مطالبه وجه اعتبار اسنادی کنند و فروشنده (ذی‌نفع نخست) نیز کنترل مناسبی روی نحوه پرداخت وجه اعتبار دارد. در قراردادهایی همانند قراردادهای مرتبط با محصولات نفتی که ارزش معاملات بالا بوده و زنجیره تأمین اغلب شامل چندین واسطه و خریدار می‌شود، تضمین پرداخت به‌موقع و مطمئن برای تأمین‌کنندگان از اهمیت حیاتی برخوردار است (Laxton & Zoltan, 2017: 7). اعتبار اسنادی قابل انتقال این امکان را فراهم می‌کند که بخشی از اعتبار، مستقیماً به تأمین‌کنندگان (ذی‌نفع‌های دوم) منتقل شود و این ویژگی به عرضه‌کنندگان این اطمینان را می‌دهد که پرداخت آن‌ها بدون واسطه، از طریق بانک‌های معتبر و در ازای ارائه اسناد منطبق، به‌صورت مستقیم صورت می‌گیرد. این سازوکار، ریسک عدم دریافت وجه یا تأخیر در پرداخت را به‌ویژه در معاملات زنجیره‌ای و چندمرحله‌ای که با واسطه‌های متعدد انجام می‌شود، به حداقل می‌رساند.

با توجه به محدودیت‌های تجاری و بانکی که کشور ایران با آن مواجه است، نگرانی تأمین‌کنندگان از وصول وجه افزایش می‌یابد (Mataji & Rajabi Zadeh, 2021: 135) و در چنین شرایطی، اعتبار اسنادی قابل انتقال نه‌تنها امنیت پرداخت را برای تأمین‌کنندگان فراهم می‌کند، بلکه به‌عنوان ابزاری برای تسهیل معاملات عمل می‌کند و با استفاده از اعتبار اسنادی قابل انتقال هر ذی‌نفع با ایفای تعهدات مستقل خود در زنجیره می‌تواند سهم پرداختی خود را از بانکی معتبر دریافت کند، بدون اینکه به تعهدات مالی واسطه یا ذی‌نفع اصلی متکی باشد. تأمین امنیت پرداخت برای تأمین‌کنندگان ذینفع در اعتبارات اسنادی قابل انتقال، در فرایندی شفاف انجام خواهد شد و در یک زنجیره تأمین مشخص، حقوق و تکالیف هریک از اعضای این زنجیره مشخص است؛ لکن با عنایت به مطالبی که در بندهای آتی بررسی خواهد شد، در اعتبارات اسنادی اتکایی اعضای ابتدایی و انتهایی این زنجیره تأمین (خریدار اصلی و فروشنده اصلی) نسبت به یکدیگر شناختی نداشته و صرفاً واسطه (ذی‌نفع اعتبار اسنادی اولیه و متقاضی اعتبار اسنادی اتکایی) به‌صورت غیر مستقیم میان آن‌ها (متقاضی اعتبار اسنادی اولیه و ذی‌نفع اعتبار اسنادی اتکایی) اقدام به برقراری رابطه می‌نماید و به سبب گشایش دو اعتبار اسنادی مستقل از یکدیگر، امنیت پرداخت در سطح بالاتری است، زیرا هر ذی‌نفع مطابق با اعتبار اسنادی مستقل اقدام به دریافت وجه می‌نماید و ایفا با عدم ایفای تعهدات هریک از افراد زنجیره تأمین، تأثیری بر حقوق سایر اشخاص دخیل در این فرایند ندارد.

۲-۱-۳. کاهش هزینه‌ها و زمان برای ذی‌نفع با استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال

گشایش اعتبارات اسنادی اغلب مستلزم صرف زمان و هزینه‌های قابل توجهی است که می‌تواند تأثیر مستقیمی بر عملکرد پروژه‌ها داشته باشد. اعتبار اسنادی قابل انتقال، این مزیت را دارد که به یک یا چند ذی‌نفع دوم منتقل شود؛ بدین معنی که با گشودن یک اعتبار

نیاز به گشایش چند اعتبار مستقل و در نتیجه پرداخت چندین کارمزد در این خصوص رفع می‌شود (Burnett et al, 2019: 227). اهمیت این موضوع در قراردادهای کلان به دلیل حجم گسترده معاملات، پیچیدگی زنجیره تأمین و حساسیت زمانی اجرای پروژه‌ها، دوچندان می‌شود.

به عنوان مثال در قراردادهای مرتبط با صنعت نفت، خرید تجهیزات و مواد اولیه بخشی اساسی از عملیات محسوب می‌شود. تجهیزاتی مانند دستگاه‌های حفاری، ماشین‌آلات سنگین، خطوط لوله انتقال یا حتی مواد شیمیایی مورد نیاز برای پالایش، اغلب از تأمین‌کنندگان مختلف در داخل یا خارج از کشور تهیه می‌شوند که اعتبارات اسنادی قابل انتقال، نقش مؤثری در کاهش هزینه و زمان برای پرداخت به تأمین‌کنندگان یا پیمانکاران فرعی دارد.

از این منظر که اعتبارات اسنادی قابل انتقال بدون نیاز به گشایش اعتباری جدید، تأمین مالی را برای واسطه انجام می‌دهد، صرفه جویی قابل توجهی در وقت و هزینه نسبت به اعتبارات اسنادی قابل اتکا دارند، لکن با عنایت به مزایای قابل توجه اعتبارات اسنادی اتکایی در ایجاد امنیت تجاری برای ذی‌نفع اعتبار اسنادی اولیه (متقاضی اعتبار اسنادی اتکایی)، صرف این وقت و هزینه توجیه داشته و از منظر حقوقی نیز وجود احکامی همانند اصل استقلال اعتبارات اسنادی (مذکور در ماده ۴ مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی) به مطلوبیت اعتبارات اسنادی اتکایی جلوه بیشتری می‌دهد.

۲-۲. معایب اعتبارات اسنادی قابل انتقال

در این بند، معایب اعتبارات اسنادی قابل انتقال مورد تحلیل و واکاوی قرار می‌گیرد. اگرچه این نوع اعتبار اسنادی ابزار مفیدی برای تسهیل معاملات چند مرحله‌ای به نظر می‌رسد، اما ریسک‌ها و هزینه‌های اضافی برای متقاضی، خطر دریافت کالا از اشخاص ثالث ناشناخته، افزایش احتمال اشتباهات و تقلب در فرایند انتقال و احتمال افشای اطلاعات مربوط به زنجیره تأمین، از جمله معایب قابل توجه آن هستند.

۲-۲-۱. ریسک‌ها و هزینه‌های قابل توجه برای متقاضی

ریسک‌ها و هزینه‌های اضافی برای متقاضی اصلی یکی از معایب عمده‌ای است که در استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال برای خریدار وجود دارد. در قراردادهای چند لایه، معمولاً چندین طرف مختلف شامل تولیدکنندگان، تأمین‌کنندگان، پیمانکاران و خریداران درگیر هستند. زمانی که خریدار، گشایش یک اعتبار اسنادی قابل انتقال را از بانک صادرکننده درخواست می‌کند، این اعتبار ممکن است به چندین ذی‌نفع منتقل شود که هر کدام مسئول تأمین کالا یا خدمات خاصی هستند که این موضوع، در برخی نظام‌های حقوقی همانند نظام حقوقی ایران بر اساس بند ۹-۴ ذیل بند «الف» بخش اول مجموعه مقررات ارزی بانک مرکزی صرفاً با پذیرش کلیه مسئولیت‌های احتمالی توسط متقاضی انجام خواهد شد. این مسئولیت‌ها از منظر حقوقی ممکن است شامل مسئولیت ناشی از عدم ایفای تعهدات منتقل‌الیه یا ارائه اسناد غیرواقعی یا مجعول توسط وی بوده و بانک صادرکننده می‌تواند در هنگام انعقاد قرارداد گشایش اعتبار اسنادی قابل انتقال، حدود مسئولیت متقاضی در این زمینه را مشخص نموده و متقاضی با پذیرش این حدود مسئولیت و امضای قرارداد گشایش اعتبار اسنادی قابل انتقال (دارای شرط مسئولیت متقاضی)، متعهد به آن خواهد بود.

در این فرایند، خریدار (متقاضی) ممکن است مجبور به پرداخت هزینه‌های بیشتری برای گشایش اعتبار اسنادی قابل انتقال (در مقایسه با اعتبارات اسنادی غیرقابل انتقال) باشد (Jones, 2020: 340). این هزینه‌های اضافی ممکن است شامل کارمزدهای بانکی یا هزینه‌های مربوط به هماهنگی میان طرف‌های مختلف باشد. در قراردادهای کلان که هر تأمین‌کننده ممکن است محصولات یا خدمات خود را از مناطق مختلف و به صورت مجزا ارسال کند، این هزینه‌ها ممکن است به طور قابل توجهی افزایش یافته و بار مالی اضافی بر عهده متقاضی بگذارد.

۲-۲-۲. ریسک دریافت کالا از شخص ثالث ناشناخته

یکی دیگر از مشکلات جدی در استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال، ریسک دریافت کالا از شخص ثالثی است که ممکن است برای خریدار (متقاضی) ناشناخته باشد. به‌ویژه در معاملات بین‌المللی که برخی از تأمین‌کنندگان ممکن است در کشورهایی با شرایط

سیاسی و اقتصادی غیرشفاف قرار داشته باشند، ذی‌نفع ممکن است از تأمین‌کنندگان جدید یا ناآشنا برای تأمین تجهیزات و مواد اولیه استفاده کند. در چنین شرایطی، خریدار مجبور است ریسک این موضوع را بپذیرد که ممکن است کالای دریافتی مطابق با استانداردهای مورد انتظار نباشد یا حتی در زمان مشخص تحویل داده نشود (Erik, 2016: 62). علاوه بر این، برخی از تأمین‌کنندگان ممکن است برای اولین بار در معاملات با آن خریدار مرتبط شوند و تجربه کمی در تجارت با این خریدار خاص داشته باشند. در نتیجه، این امر می‌تواند به افزایش ریسک‌های عملیاتی منجر شود و مشکلاتی در تحویل به‌موقع کالا و کیفیت آن ایجاد کند.

۲-۲-۳. افزایش ریسک اشتباهات و تقلب در فرایند انتقال اعتبار اسنادی

در صورت انتقال اعتبار اسنادی، اشخاص بیشتری در فرایند اعتبار اسنادی درگیر می‌شوند و اسناد لازم است قبل از رسیدن به بانک صادرکننده دو بار بررسی شوند که این موضوع خطر بروز اشتباه یا مفقود شدن اسناد را افزایش می‌دهد. بزرگ‌ترین مشکل در کنترل عملیات یک اعتبار اسنادی قابل انتقال، افزایش خطر تقلب است که بخش زیادی از این خطر متوجه متقاضی اعتبار می‌باشد؛ زیرا معمولاً در اعتبارات اسنادی، متقاضی زیان‌دیده تقلب ارتکاب یافته از جانب ذی‌نفع است (Connerty, 2008: 5) و اوست که به شرط وجود اسناد مطابق با شرایط اعتبار، در نهایت متعهد به بازپرداخت وجه اعتبار اسنادی به بانک صادرکننده است.

در معاملات کلانی که ممکن است شامل چندین طرف از جمله تأمین‌کنندگان، حمل‌کنندگان، بیمه‌گران و بانک‌ها باشد، این خطرات می‌تواند بسیار محسوس‌تر باشد. برای مثال، اگر یک خریدار محصولات نفتی بخواهد از اعتبار اسنادی قابل انتقال برای پرداخت هزینه‌های خرید نفت خام از یک تأمین‌کننده خارجی استفاده کند، اسناد مربوط به معامله باید از تأمین‌کننده به بانک واسطه منتقل شده و سپس به بانک صادرکننده ارسال شود. در این مسیر، احتمال بروز تقلب یا اشتباه در بررسی اسناد یا حتی مفقود شدن آن‌ها بسیار زیاد است.

از جمله معایب اعتبارات اسنادی برای متقاضی امکان انجام تقلب توسط ذی‌نفع است که حقوق متقاضی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. ماده ۵ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)» به‌عنوان کوتاه‌ترین ماده این مقررات، ضابطه بسیار مهمی در خصوص نقش بانک‌ها در تطبیق اسناد ارائه می‌دهد: «بانک‌ها بر اساس اسناد عمل می‌کنند و نه کالا، خدمات یا عملکرد مرتبط با اسناد». بر این اساس، هنگامی که ذی‌نفع اقدام به ارائه اسناد به بانک صادرکننده می‌نماید، بانک تکلیفی به بررسی ماهوی این اسناد نداشته و پس از احراز اصالت سند و مطابقت آن با مندرجات اعتبار اسنادی، اقدام به معامله اسناد نموده و وجه اعتبار اسنادی را به ذی‌نفع پرداخت می‌کند. به عبارت دیگر تنها وظیفه بانک بکار گرفتن دقت متعارف^{۱۰} برای حصول اطمینان از اصالت اسناد ارائه‌شده و انطباق آن‌ها با شروط و عبارات اعتبار اسنادی است (Krazovska, 2008: 8). این مقرره صحیح و کارآمد «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)» که سبب سرعت فرایند آن می‌شود، در عمل موجب شده است که در برخی موارد، ذی‌نفع اقدام به تقلب نموده و با ارائه مستندات مجعول یا غیرواقعی به بانک، اقدام به دریافت وجه اعتبار اسنادی نماید و به همین دلیل، در کنار اصل استقلال اعتبار اسنادی که متضمن حقوق ذی‌نفع است، استثنای تقلب^{۱۱} (که به آن قاعده تقلب^{۱۲} هم گفته می‌شود) مطرح شد و حسب این استثنا، برای حفظ کارایی اعتبار اسنادی مراجع رسیدگی بر این تصمیم شدند که چنانچه تقلبی در فرایند ارائه اسناد توسط ذی‌نفع رخ دهد، با تعدیل اصل استقلال اعتبار اسنادی این تقلب را به‌عنوان دلیلی جهت متوقف کردن فرایند پرداخت وجه اعتبار اسنادی به ذی‌نفع بپذیرند. استثنای تقلب از جمله مواردی است که «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)» در خصوص آن ساکت است و تفسیر آن را با توجه به وجود جنبه نظم عمومی و عناوین کیفری (مانند جعل و کیفری) در مسئله، به محاکم ملی واگذار کرده است.

در خصوص دامنه شمول استثنای تقلب لازم به توجه است که نحوه اعمال آن در نظام‌های حقوقی به‌صورت یکسان نبوده و برخی نظام‌های حقوقی (مانند انگلستان که تقلب واقعی و عملی را لازم می‌داند) اقدام به تفسیر مضیق مفهوم استثنا نموده و برخی نظام‌های

10. Reasonable Care.

11. Fraud Exemption.

12. Fraud Rule.

حقوقی (همانند ایالات متحده آمریکا که ارائه دلایل اولیه برای وقوع تقلب را کافی می‌دانند) مفهومی موسع از آن در نظر دارند؛ لکن به هر طریق، شیوه صحیح حفظ نقطه تعادل میان حقوق متقاضی و ذی‌نفع است و نه استثنای تقلب باید به حدی گسترده شود که کارایی اعتبار اسنادی را از بین برده و مطلوبیت آن را برای ذی‌نفع کم کند و نه به حدی محدود شود که در عمل اجازه ارتکاب تقلب را به ذی‌نفع داده و مطلوبیت آن را برای متقاضی کاهش دهد. این رویکرد در رأی صادر شده در پرونده Edward Owen Engineering Limited V. Barclays Bank International Limited (۱۹۷۸) در انگلستان مشهود است که دادگاه در رأی صادره بیان داشت صرفاً اوضاع و احوالی که موجب می‌شود بانک علی‌رغم مطابقت اسناد از پرداخت وجه اعتبار اسنادی به ذی‌نفع خودداری کند، آن است که برای بانک واضح و آشکار باشد که ذی‌نفع (فروشنده) با سوءنیت مرتکب تقلب شده است (Connerty, 2008: 5) و بدین ترتیب صرفاً یک نقض تعهد نمی‌تواند مانع پرداخت وجه اعتبار اسنادی به ذی‌نفع شود و از سوی دیگر، در مواردی که ذی‌نفع با سوءنیت مرتکب تقلب شده است، وجه اعتبار اسنادی به وی پرداخت نمی‌شود.

۲-۲-۴. احتمال افشای اطلاعات مربوط به زنجیره تأمین

یکی از اصلی‌ترین ریسک‌هایی که ذی‌نفع در اعتبارات اسنادی قابل انتقال با آن مواجه است، بحث افشای تأمین‌کنندگان کالا یا پیمانکاران فرعی است. در این نوع اعتبار اسنادی، ذی‌نفع که معمولاً در موقعیت یک واسطه عمل می‌کند (Titi & Gómez, 2019: 240)، به دلیل انتقال اعتبار اسنادی به تأمین‌کنندگان و طرف‌های دیگر، ممکن است موقعیت اقتصادی مسلط خود را از دست بدهد. به عبارت دیگر، ذی‌نفع که در ابتدا نقش واسطه را ایفا می‌کند و از تفاوت قیمت‌های موجود در زنجیره تأمین بهره‌مند می‌شود، در معرض ریسک‌های قابل توجهی قرار می‌گیرد.

در فرایند انتقال اعتبار اسنادی، اطلاعاتی که شامل نام تأمین‌کنندگان اصلی کالا، پیمانکاران فرعی، منابع تأمین و جزئیات قراردادها هستند، قابل افشا بوده و لذا متقاضی امکان مطلع شدن از آن را دارد. این امر موجب می‌شود که متقاضی توانایی پیدا کند تا در آینده مستقیماً با تأمین‌کنندگان اصلی کالا یا پیمانکاران فرعی ارتباط برقرار کرده و قراردادهای مستقلاً با آن‌ها منعقد کند. این وضعیت می‌تواند به معنای از دست دادن موقعیت واسطه‌گری برای ذی‌نفع باشد و در دفعات بعدی، او دیگر نتواند همانند گذشته به‌عنوان واسطه عمل کند. این امر می‌تواند منجر به از دست دادن درآمدها و منافع اقتصادی حاصل از واسطه‌گری برای ذی‌نفع شود (Sanati, 2024: 58). این نوع ریسک که به ریسک افشای تأمین‌کنندگان معروف است، یکی از مهم‌ترین چالش‌ها برای ذی‌نفع در اعتبارات اسنادی قابل انتقال محسوب می‌شود. در واقع، ذی‌نفع با انتقال اعتبار اسنادی و در معرض افشا قرار دادن جزئیات مربوط به تأمین‌کنندگان، موقعیت خود را به‌طور بالقوه در معرض تهدید قرار می‌دهد و ممکن است نتواند در آینده همانند گذشته از واسطه‌گری کسب منفعت کند.

۳. مزایا و معایب ناظر برگشایش و استفاده از اعتبارات اسنادی اتکایی

در این بند، با عنایت به وجود مزایا و معایب متعدد اعتبارات اسنادی اتکایی، ابتدا مزایای آن به‌صورت مختصر بررسی شده و در ادامه معایبی که در استفاده از این نوع اعتبار وجود دارد، بررسی خواهد شد.

۳-۱. مزایای اعتبارات اسنادی اتکایی

اعتبارات اسنادی اتکایی مجموعه‌ای از مزایا را ارائه می‌دهد که آن را از سایر انواع اعتبارات اسنادی متمایز می‌سازد. از جمله مزایای برجسته آن می‌توان به حفظ محرمانگی روابط تجاری، انعطاف‌پذیری در مدیریت معاملات چندلایه و تنظیم شرایط اعتباری و همچنین امکان تأمین مالی در مراحل مختلف معامله (چه پیش از معامله اسناد و چه پس از آن) اشاره کرد. این ویژگی‌ها، ابزار مؤثری برای کاهش ریسک‌ها و پاسخگویی به نیازهای متفاوت طرفین فراهم می‌کند.

۳-۱-۱. حفظ محرمانگی روابط تجاری از طریق اعتبارات اسنادی اتکایی

یکی از برجسته‌ترین مزایای اعتبار اسنادی اتکایی، توانایی آن در حفظ محرمانگی روابط تجاری و مدیریت ارتباطات در زنجیره تأمین بین‌المللی است. در بسیاری از معاملات تجاری، واسطه‌ها نقش کلیدی در برقراری ارتباط بین تولیدکننده و خریدار نهایی ایفا می‌کنند.

با این حال، یکی از نگرانی‌های اساسی واسطه‌ها این است که هویت عرضه‌کننده نهایی بر خریدار افشا شود (Kenneth, 2008: 81) و در نتیجه خریدار نهایی و تولیدکننده اصلی بتوانند بدون دخالت واسطه، وارد معامله مستقیم شوند که این موضوع می‌تواند به حذف واسطه و آسیب به منافع او منجر شود. اعتبار اسنادی اتکایی ابزاری است که به‌طور مؤثر از این وضعیت جلوگیری می‌کند و حریم تجاری واسطه را تضمین می‌کند (Bana Niasari, 2016: 681).

در این سازوکار واسطه، اسناد حمل کالا و سیاهه‌های تجاری را تغییر می‌دهد، به‌گونه‌ای که هویت تولیدکننده اصلی برای خریدار نهایی آشکار نمی‌شود (Trivedi & Bhogal, 2019: 83). این تغییر اسناد همچنین امکان بسته‌بندی مجدد کالا را فراهم می‌آورد تا کالا با مشخصات و شرایط دلخواه واسطه به مقصد ارسال شود. برای مثال، بسته‌بندی ممکن است شامل برند یا علائمی باشد که واسطه تعیین می‌کند و این امر به تقویت اعتبار و جایگاه واسطه در معاملات کمک می‌کند. این مزیت نه تنها از محرمانگی اطلاعات واسطه محافظت می‌کند، بلکه به تقویت اعتماد خریدار به واسطه نیز منجر می‌شود. خریدار نهایی در این روند تنها واسطه را به‌عنوان نقطه تماس اصلی خود می‌شناسد و تمامی تعاملات خود را با وی انجام می‌دهد. از سوی دیگر، تولیدکننده اصلی نیز از طریق همین اعتبار اسنادی، تعهدات مالی خود را از بانک دریافت می‌کند، بدون اینکه مستقیماً با خریدار نهایی در ارتباط باشد.

این ویژگی از دو حیث برای قراردادهای بین‌المللی بازرگانان ایرانی اهمیت ویژه‌ای دارد؛ نخست اینکه واسطه می‌تواند از منافع تجاری خود محافظت کرده و از کنار گذاشته شدن در قراردادهای آتی جلوگیری نماید؛ دوم اینکه این محرمانگی می‌تواند به مدیریت بهتر ریسک‌های مرتبط با تحریم‌ها یا محدودیت‌های قانونی کمک کند، چرا که واسطه به‌عنوان نقطه تماس اصلی شناخته می‌شود و هویت عرضه‌کننده اصلی از خریدار نهایی پنهان می‌ماند.

بر این اساس وقتی که اعتبار اسنادی اتکایی گشایش می‌شود، هیچ‌گونه ارتباطی با اعتبار اسنادی اولیه ندارد و در واقع، این دو اعتبار اسنادی کاملاً مستقل از یکدیگر هستند و هرکدام از بانک‌های گشاینده مسئولیت‌های جداگانه‌ای دارند (Hao, 2013: 200). هر بانک به‌طور مستقل و بر اساس اعتباری که گشایش کرده، تعهدات خود را ایفا می‌کند و نمی‌تواند انجام تعهدات خود را مشروط به اجرای تعهدات ناشی از اعتبار دیگر کند.

۳-۱-۲. انعطاف‌پذیری اعتبار اسنادی اتکایی در مدیریت معاملات چندلایه

یکی از مزایای اعتبار اسنادی اتکایی، انعطاف‌پذیری آن در مدیریت معاملات پیچیده‌ای است که در آن کالا یا محصول نهایی پس از طی فرآیندهای تولید یا تغییر ماهیت به خریدار تحویل می‌شود (Bhatt, 2020: 11). توضیح آن که استفاده از اعتبار اسنادی قابل انتقال زمانی مطرح می‌شود که فروشنده در معامله، کالای موردنظر را به همان شکل و ماهیت اولیه از یک تأمین‌کننده دیگر خریداری کند و بدون هیچ تغییری به خریدار اولی تحویل دهد، زیرا وحدت کالای موضوع قرارداد بین ذی‌نفع اولیه اعتبار و خریدار (مقتضای) با کالای موضوع قرارداد بین ذی‌نفع اولیه اعتبار و منتقل‌الیه اعتبار از یک سو و وحدت قالب این دو معامله، از جمله پیش‌نیازهای استفاده از اعتبار اسنادی قابل انتقال هستند (Bana Niasari, 2016: 683)؛ اما در شرایطی که فروشنده برای انجام تعهدات خود در برابر خریدار، نیاز به تهیه مواد خام، قطعات یا تجهیزات دارد و کالای نهایی که به خریدار تحویل می‌دهد از نظر ماهیت با کالای خریداری‌شده اولیه تفاوت پیدا می‌کند، اعتبار اسنادی قابل انتقال دیگر کافی نخواهد بود (Karami & Malaekhepour, 2022: 116). در این موارد فروشنده، مواد اولیه یا قطعات را خریداری می‌کند، اما کالاهای نهایی را پس از فرآیند تولید یا تغییر ماهیت، به خریدار تحویل می‌دهد. این عدم وحدت میان کالاهای دو معامله موجب می‌شود که اعتبار اسنادی قابل انتقال نتواند نیازهای این زنجیره تأمین را برآورده کند. در چنین وضعیتی، اعتبار اسنادی اتکایی با ارائه یک ساختار چندلایه، به فروشنده اجازه می‌دهد که از اعتبار اولیه صادرشده توسط خریدار به‌عنوان وثیقه برای گشایش اعتبار مستقل در مقابل تأمین‌کنندگان مواد خام یا فرآورده‌های میانی استفاده کند. این ابزار، انعطاف‌پذیری بیشتری در مدیریت زنجیره تأمین ایجاد می‌کند و فروشنده را قادر می‌سازد تا بدون نیاز به تطابق کامل میان کالاهای خریداری‌شده و کالاهای تحویلی، تعهدات خود را در برابر خریدار نهایی انجام دهد.

همچنین لازم به ذکر است که هیچ محدودیتی برای اتکایی کردن جزئی اعتبار اسنادی وجود ندارد. به عبارت دیگر، یک اعتبار اسنادی اولیه می‌تواند به‌عنوان وثیقه برای صدور چندین اعتبار اسنادی اتکایی مختلف مورد استفاده قرار گیرد و هیچ‌گونه ممنوعیتی برای این امر در مقررات حاکم بر اعتبارات اسنادی دیده نمی‌شود. امکان اتکایی کردن اعتبارات اسنادی به‌صورت جزئی، به این معناست که

یک اعتبار اسنادی اولیه می‌تواند به‌طور هم‌زمان وثیقه یک یا چند اعتبار اسنادی اتکایی قرار گیرد (Trivedi & Bhogal, 2019: 83). در «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)» و دستورالعمل‌های بانک مرکزی، هیچ‌گونه ممنوعیتی برای گشایش چند اعتبار اسنادی اتکایی بر اساس یک اعتبار اسنادی اولیه ذکر نکرده‌اند و تنها محدودیت این است که مبلغ اعتبار اسنادی اتکایی نباید بیشتر از اعتبار اسنادی اولیه باشد.

۳-۱-۳- امکان تغییر شرایط و الزامات با استفاده از اعتبار اسنادی اتکایی

از جمله مزایای مهم اعتبار اسنادی اتکایی، انعطاف‌پذیری آن در تنظیم و تغییر شرایط و الزامات اعتباری است که به نفع تولیدکننده کالا گشایش می‌شود، حتی در مواردی که این شرایط با اعتبار اولیه تفاوت داشته باشد. در بسیاری از معاملات تجاری بین‌المللی، واسطه‌ها نیاز دارند تا شرایط اعتباری را به نحوی تنظیم کنند که الزامات و تعهدات هر طرف با نیازهای تجاری خاص خود سازگار باشد. این انعطاف‌پذیری فراتر از محدوده‌ای است که ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP600)» برای اعتبارات قابل انتقال مجاز می‌داند. (Jones, 2020: 250).

به‌طور معمول، در اعتبارات اسنادی قابل انتقال، تغییر شرایط اعتبار اسنادی تنها در برخی موارد محدود مانند کاهش مبلغ اعتبار یا کاهش مهلت‌های ارائه اسناد مجاز است (Sahai, 2020: 161)؛ باین‌حال، واسطه ممکن است نیاز داشته باشد که الزامات اعتبار گشایش‌یافته به نفع تولیدکننده را به‌طور گسترده‌تری تغییر دهد. برای مثال، واسطه ممکن است بخواهد مهلت تحویل کالا، روش پرداخت یا نوع اسناد مورد نیاز را مطابق با توافق خود با تولیدکننده تنظیم کند، درحالی‌که اعتبار اولیه گشایش‌یافته توسط خریدار دارای شرایط متفاوتی باشد.

اعتبار اسنادی اتکایی این امکان را فراهم می‌کند که واسطه به‌صورت مستقل، اعتبار مستقلی را به نفع تولیدکننده گشایش کند و در عین حال، ارتباط مالی و تجاری میان اعتبار اولیه و اعتبار دوم را حفظ نماید (Chowdhury & Preeti, 2024: 99). این سازوکار به واسطه اجازه می‌دهد تا الزامات و شرایط اعتباری را به‌گونه‌ای تغییر دهد که ضمن برآورده کردن نیازهای تولیدکننده، الزامات اعتبار اولیه نیز رعایت شود.

این انعطاف‌پذیری در اعتبار اسنادی اتکایی به‌ویژه در تجارت بین‌المللی که شامل چندین طرف با نیازها و الزامات متفاوت است، اهمیت زیادی دارد. در معاملات بازرگانان ایرانی نیز این ابزار نقشی کلیدی ایفا می‌کند، زیرا قراردادهای این حوزه اغلب شامل مراحل متعددی از جمله تأمین مواد اولیه، واردات محصولات مورد نیاز و صادرات محصولات تولیدی است که ایجاب می‌کند در برخی موارد شرایط و الزامات متفاوتی بر اعتبارهای اسنادی متعدد حاکم باشد.

بر این اساس حتی در مواقعی که ذی‌نفع اعتبار اسنادی اولیه مرتکب تقلب شود و به‌واسطه این تقلب، اعتبار اسنادی اولیه متوقف گردد، این پرسش مطرح می‌شود که آیا این موضوع بر حقوق ذی‌نفع اعتبار اسنادی اتکایی تأثیر می‌گذارد و آیا او در دریافت وجه از بانک صادرکننده با مشکل مواجه می‌شود؟ در پاسخ باید گفت که خیر، اعتبار اسنادی اولیه و اعتبار اسنادی اتکایی دو اعتبار مستقل از یکدیگر هستند و خدشه در صحت و اعتبار یا متوقف شدن فرایند اجرای هریک از این اعتبارها، بر دیگری تأثیری ندارد.

۳-۱-۴. انعطاف‌پذیری اعتبار اسنادی اتکایی در تأمین مالی قبل و پس از معامله اسناد

یکی از ویژگی‌های برجسته اعتبار اسنادی اتکایی، انعطاف‌پذیری آن در تأمین مالی در مراحل مختلف یک معامله تجاری است. درحالی‌که اعتبار اسنادی قابل انتقال تنها به‌عنوان ابزاری برای تأمین مالی قبل از معامله اسناد مورد استفاده قرار می‌گیرد، اعتبار اسنادی اتکایی این امکان را فراهم می‌کند که هم قبل از معامله اسناد و هم پس از آن به‌عنوان یک ابزار تأمین مالی به کار گرفته شود (Bana Niasari, 2016: 682).

در اعتبار اسنادی قابل انتقال، انتقال اعتبار تنها تا قبل از ارسال کالا و تحویل اسناد به بانک امکان‌پذیر است. به این معنا که فرآیند انتقال محدود به مرحله‌ای است که فروشنده اصلی، اسناد مربوط به حمل کالا را تهیه و ارائه می‌کند. پس از ارسال کالا و دریافت اسناد توسط بانک، امکان استفاده مجدد از اعتبار یا انتقال آن وجود ندارد؛ اما در اعتبار اسنادی اتکایی، انعطاف‌پذیری بیشتری برای تأمین مالی فراهم می‌شود. این اعتبار نه‌تنها می‌تواند قبل از معامله اسناد به‌منظور تأمین مالی تولیدکننده یا تأمین‌کننده مواد اولیه گشایش

یابد، بلکه پس از معامله اسناد نیز به عنوان روشی برای تأمین مالی به کار گرفته می شود (Karami & Malaekhepour, 2022: 115). پس از معامله اسناد و مشخص شدن طلب واسطه یا فروشنده از خریدار، این طلب می تواند به عنوان پشتوانه مالی برای گشایش یک اعتبار مستقل مورد استفاده قرار گیرد؛ بنابراین، اعتبار اسنادی اتکایی این مزیت را دارد که در تمامی مراحل معامله، از تولید تا ارسال و حتی پس از معامله اسناد، به عنوان ابزاری برای تأمین مالی عمل کند.

همچنین در خصوص اعتبارات اسنادی اتکایی این موضوع مطرح است که آیا اعتبار اسنادی اتکایی می تواند به عنوان وثیقه برای یک اعتبار اسنادی دیگر قرار گیرد؟ در این خصوص هیچ ممنوعیتی نیست و هیچ وصف خاصی در اعتبار اسنادی اولیه وجود ندارد که مانع از این شود که اعتبار اسنادی اتکایی به عنوان وثیقه برای اعتبار اسنادی دیگری قرار گیرد. به عبارت دیگر، هیچ الزامی وجود ندارد که اعتبار اسنادی اولیه حتماً اتکایی نباشد تا اجازه استفاده از آن به عنوان وثیقه برای اعتبار اسنادی دیگر صادر شود.

۳-۲. معایب اعتبارات اسنادی اتکایی

اعتبارات اسنادی اتکایی، علی رغم مزایای قابل توجهی که در مدیریت معاملات پیچیده ارائه می دهد، دارای معایبی است که می تواند کارایی آن را در برخی شرایط کاهش دهد. از جمله مهم ترین این معایب می توان به هزینه بر و زمان بر بودن فرآیند گشایش دو اعتبار مستقل، ریسک های ناشی از تأخیر تأمین کننده و تأثیر آن بر زنجیره تأمین و خطراتی که وثیقه گذاری طلب غیرمنجز برای بانک صادرکننده ایجاد می کند، اشاره کرد. در این بند، به بررسی دقیق این معایب پرداخته می شود تا نقاط ضعف این ابزار مالی در مواجهه با نیازهای تجاری روشن گردد.

۳-۲-۱. هزینه بر و زمان بر بودن گشایش دو اعتبار مستقل

یکی از معایب قابل توجه اعتبارات اسنادی اتکایی، پیچیدگی و هزینه های اضافی ناشی از گشایش دو اعتبار مستقل است. در این نوع سازوکار مالی، برخلاف اعتبار اسنادی قابل انتقال، دو اعتبار مستقل به طور هم زمان مورد استفاده قرار می گیرد. اعتبار اول به نفع ذی نفع اولیه (واسطه) گشایش می یابد که در اغلب موارد واسطه تجاری یا واردکننده است. سپس اعتبار دوم، به تقاضای ذی نفع اولیه (متقاضی اعتبار اسنادی اتکایی) و به نفع ذی نفع دوم (تولیدکننده یا تأمین کننده اصلی کالا) گشایش می شود (Sanati, 2024: 58). صدور این دو اعتبار مستقل، هرکدام مستلزم فرآیندها و هماهنگی بانکی جداگانه هستند که زمان و هزینه مضاعفی را بر طرفین معامله تحمیل می کنند.

برای گشایش اعتبار اسنادی اتکایی (اعتبار دوم) طی کردن مراحل نظیر بررسی مدارک، تأیید صلاحیت مالی و اعتباری، تنظیم قراردادهای مرتبط و هماهنگی با بانک های درگیر ضروری است. هر یک از این مراحل نیازمند صرف زمان قابل توجه و پرداخت هزینه های اضافی مانند کارمزدهای بانکی، هزینه های اسناد مالی و کارمزدهای تأیید یا تضمین است (Chowdhury & Preeti, 2024: 99). این موضوع به ویژه در معاملات بین المللی که شامل چندین بانک، طرف های مختلف و قوانین پیچیده است، می تواند فشار مالی و زمانی بیشتری بر واسطه ها وارد کند. اگرچه هزینه و زمان بر بودن اعتبارات اسنادی اتکایی یک چالش جدی است، اما در برخی موارد، ضرورت حفظ محرمانگی یا انعطاف پذیری اعتبار این هزینه ها را توجیه پذیر می کند.

۳-۲-۲. ریسک تأخیر تأمین کننده در اعتبارات اسنادی اتکایی و تأثیر آن بر زنجیره تأمین

یکی از معایب جدی اعتبارات اسنادی اتکایی، وابستگی به عملکرد تأمین کننده یا پیمانکار فرعی (ذی نفع دوم) در تحویل کالا یا ارائه خدمات در بازه زمانی تعیین شده است. در این نوع اعتبار، ذی نفع دوم که مسئول تأمین کالا یا خدمات است، نقشی کلیدی در اجرای تعهدات دارد. اگر این طرف به دلایلی مانند مشکلات تولید، کمبود مواد اولیه، نقص فنی یا حتی نوسانات بازار، نتواند کالا یا خدمات را در چارچوب زمانی مشخص تحویل دهد، تأثیرات منفی این تأخیر مستقیماً بر فروشنده (ذی نفع اول) و سایر طرف های درگیر در معامله وارد می شود (Bashkin & Trubitsina, 2022: 115).

ریسک این تأخیر در معاملات چندلایه بین المللی مانند قراردادهای مرتبط با پروژه های بزرگ مقیاس یا زنجیره های تأمین چندمرحله ای بیشتر است (Russell & Taylor, 2019: 46). به عنوان مثال در قراردادهای مرتبط با محصولات نفتی که زمان بندی دقیق در تحویل

مواد خام یا تجهیزات برای جلوگیری از توقف عملیات حیاتی است، این نوع اختلال می‌تواند زیان‌های گسترده‌ای به همراه داشته باشد (Oliveira & Saumier, 2024: 315). برای نمونه، اگر تأمین‌کننده نتواند به‌موقع تجهیزات یا مواد اولیه موردنیاز پالایشگاه را تحویل دهد، ممکن است فرآیند تولید دچار وقفه شده و خسارات مالی و اعتباری قابل‌توجهی به کل پروژه وارد شود. این مشکل، ضرورت نظارت دقیق‌تر بر انتخاب تأمین‌کننده و شرایط قرارداد را برجسته می‌کند. برای مدیریت این ریسک، فروشنده یا واسطه باید تأمین‌کننده‌ای معتبر و توانمند انتخاب کند و شرایط اعتبار را به‌گونه‌ای تنظیم کند که ابزارهای جبران خسارت یا ضمانت‌های مالی لازم در صورت بروز تأخیر در آن پیش‌بینی شده باشد.

۳-۲-۳. ریسک ناشی از وثیقه‌گذاری طلب غیرمنجز در اعتبارات اسنادی اتکایی

یکی از معایب مهم اعتبارات اسنادی اتکایی، ریسک‌هایی است که به دلیل وثیقه‌گذاری طلب غیرمنجز برای بانک صادرکننده اعتبار ایجاد می‌شود. در این نوع اعتبار، طلبی که ذی‌نفع اولیه (واسطه) از بانک صادرکننده اعتبار اولیه دارد، به‌عنوان وثیقه برای گشایش اعتبار دوم به نفع تأمین‌کننده (ذی‌نفع دوم) به بانک صادرکننده اعتبار اسنادی دوم ارائه می‌شود؛ اما از آنجا که طلب ناشی از اعتبار اولیه هنوز منجز و قطعی نشده است و ممکن است به دلایلی مانند عدم تأیید اسناد، مشکلات در تحویل کالا یا بروز اختلافات تجاری میان طرفین دچار مشکل شود، بانک صادرکننده اعتبار دوم در موقعیت پرسیکی قرار می‌گیرد (Fieties, 2013: 3). وثیقه‌گذاری طلب غیرمنجز بدین معناست که بانک به‌جای دریافت وثیقه‌ای که از ارزش نقدی و قابلیت نقدشوندگی بالا برخوردار باشد، به طلب غیرمنجز ذی‌نفع اعتبار اسنادی اولیه از بانک صادرکننده (ناشی از اعتبار اسنادی اولیه) اعتماد می‌کند. این موضوع بانک را در معرض این خطر قرار می‌دهد که چنانچه پرداخت اعتبار اسنادی اولیه دچار مشکل شود، وثیقه‌ای که وی از متقاضی اعتبار اسنادی اتکایی (ذی‌نفع اعتبار اسنادی اولیه) دریافت کرده است، غیر قابل استفاده خواهد شد. این ریسک به‌ویژه در معاملات بین‌المللی که شرایط اقتصادی، نوسانات ارزی یا مشکلات سیاسی می‌تواند بر تعهدات بانک صادرکننده اعتبار اسنادی اولیه یا خریدار (متقاضی) اثر بگذارد (Hancock & Allison, 2020: 653)، شدت بیشتری می‌یابد. اگرچه این خطر برای بانک صادرکننده در اعتبارات اسنادی اتکایی وجود دارد، لکن مزایای متعدد این نوع اعتبارات اسنادی برای بانک صادرکننده (از جمله کارمزد آن) سبب می‌شود که بانک این خطر را پذیرفته و اقدام به گشایش اعتبار اسنادی نماید. همچنین سیر قانون‌گذاری در کشور ایران نیز به سمت پذیرش مطالبات به‌عنوان وثیقه می‌رود. به‌عنوان مثال ماده ۷ قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها مصوب ۱۴۰۲ کلیه اموال و دارایی‌ها اعم از عین، منفعت، طلب و حقوق مالی، اموال منقول و غیرمنقول، اموال مادی و غیرمادی مانند عواید قابل تصرف از سهام، عواید قابل تصرف از قراردادهای، مطالبات قراردادی و مواردی از این قبیل را قابل توثیق دانسته است.

۴. مقایسه مطلوبیت استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اتکایی

با توجه به موارد فوق‌الذکر، در این بند مطلوبیت استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اتکایی به‌صورت مقایسه‌ای با یکدیگر بررسی می‌شود و ابتدا دلایل مطلوبیت استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال نسبت به اعتبارات اسنادی اتکایی بررسی شده و در ادامه دلایل مطلوبیت استفاده از اعتبارات اسنادی اتکایی نسبت به اعتبارات اسنادی قابل انتقال تحلیل خواهد شد.

۴-۱. دلایل ارجحیت استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال نسبت به اعتبارات اسنادی اتکایی

استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال دارای مزایای متعددی نظیر تسهیل تأمین مالی برای واسطه‌ها بدون نیاز به منابع مالی شخصی با استفاده از انتقال طولی و عرضی اعتبار اسنادی است که در عمل سبب مدیریت مؤثر معاملات چندمرحله‌ای می‌شود (Mann & Warren, 2019: 337) و بازرگانان در عرصه تجارت بین‌الملل را قادر می‌سازد بدون نیاز به گشایش اعتبار مستقل و انتظار برای نقد شدن اعتبار اسنادی اولیه، اقدام به انتقال آن به تأمین‌کنندگان نمایند. علاوه بر آن، اعتبارات اسنادی قابل انتقال، برای تأمین‌کنندگان اصلی نیز امنیت پرداخت را حاصل نموده و این اطمینان را برای این اشخاص حاصل می‌نماید که در صورت ایفای تعهدات قراردادی خود، وجه معامله را به‌عنوان ذی‌نفع (منتقل‌الیه) از بانک دریافت می‌کند (Carr & Stone, 2013: 457) و علاوه بر آن، اعتبار اسنادی قابل انتقال سبب تسهیل تجارت و مدیریت مالی قراردادهای

چند مرحله‌ای شده و در صرفه‌جویی زمان و هزینه جهت پرداخت وجه به ایادی تأمین‌کننده بسیار مؤثر است. توضیح آن که، ایراد قابل توجه اعتبارات اسنادی اتکایی، هزینه‌بر و زمان‌بر بودن گشایش دو اعتبار مستقل است. بر عکس اعتبار اسنادی قابل انتقال که بدون صرف هزینه قابل توجه (فقط با پرداخت هزینه انتقال) و به‌صورت سریع به‌ذی‌نفع دوم انتقال می‌دهد، در فرایند اتکایی کردن اعتبار اسنادی، ذی‌نفع اعتبار اسنادی اولیه مکلف است تمامی تشریفات و هزینه‌های لازم به‌عنوان متقاضی برای گشایش یک اعتبار اسنادی ثانویه (اعتبار اسنادی اتکایی) را انجام دهد (Chowdhury & Preeti, 2024: 99) و این موضوع سبب صرف وقت و هزینه قابل توجهی خواهد شد و از سوی دیگر بانک صادرکننده نیز با پذیرش طلب ناشی از یک اعتبار اسنادی، به‌عنوان وثیقه یک اعتبار اسنادی دیگر خود را در معرض ریسک قابل توجهی قرار داده و به همین سبب اقدام به دریافت کارمزد بیشتری می‌کند و علاوه بر آن، ریسک‌هایی همانند ریسک تأخیر تأمین‌کننده و تأثیر آن بر زنجیره تأمین وجود دارد که جمیع این موارد را می‌توان به‌عنوان دلایلی تلقی نمود که به استفاده بازرگانان از اعتبارات اسنادی قابل انتقال نسبت به اعتبارات اسنادی اتکایی مطلوبیت بیشتری ببخشد.

۴-۲. دلایل ارجحیت استفاده از اعتبارات اسنادی اتکایی نسبت به اعتبارات اسنادی قابل انتقال

یکی از مهم‌ترین دلایل ارجحیت استفاده از اعتبارات اسنادی اتکایی نسبت به اعتبارات اسنادی قابل انتقال آن است که به سبب گشایش یک اعتبار اسنادی مستقل از اعتبار اسنادی اولیه، محرمانگی روابط تجاری حفظ شده (Trivedi & Bhogal, 2019: 83) و ذی‌نفع در معرض ریسک افشای اطلاعات مربوط به تأمین‌کنندگان قرار نمی‌گیرد و این امتیاز قابل توجهی برای استفاده از اعتبارات اسنادی اتکایی محسوب می‌شود. در مقابل، اعتبارات اسنادی قابل انتقال همواره ذی‌نفع نخست را در معرض افشای اطلاعات مربوط به تأمین‌کنندگان خود قرار می‌دهد (Sanati, 2024: 58). اعتبارات اسنادی قابل انتقال معمولاً در شرایطی استفاده می‌شود که معامله از شفافیت برخوردار باشد و اطلاعات مالی و تجاری طرفین به‌راحتی منتقل شود. شفافیت در سطح جهانی یکی از اصول اساسی است که موجب افزایش تمایل تجار به استفاده از این نوع ابزارهای پرداخت می‌شود. با این حال، در شرایط خاصی مانند تحریم‌های اقتصادی علیه ایران، شفافیت می‌تواند یک نقطه ضعف بزرگ باشد، زیرا جزئیات معاملات به‌راحتی توسط نهادهای تحریم‌کننده قابل رصد است و ممکن است باعث مسدود شدن مسیر این معاملات و تشدید تحریم‌ها شود. بنابراین، در شرایط تحریمی، این نوع اعتبار نمی‌تواند گزینه مناسبی برای مقابله با تحریم‌ها باشد. در مقابل، اعتبارات اسنادی اتکایی به‌ویژه در شرایطی که نیاز به فضای مبهم و جلوگیری از افشای جزئیات معاملات باشد، گزینه‌ای مناسب است و این نوع اعتبار، از لحاظ حقوقی به‌گونه‌ای طراحی شده که انتقال وجه و اطلاعات مربوط به معامله به‌صورت غیرشفاف صورت گیرد که امری حیاتی جهت مقابله با افشای اطلاعات معامله است. بر این اساس در مسائل مرتبط با ممنوعیت‌های تجاری همانند تحریم‌های بانکی و تجاری که شخصی حقیقی یا حقوقی به‌عنوان واسطه عمل کرده و عدم افشای تأمین‌کننده تحت تحریم وی، از مسائل حیاتی و اساسی است (Beaucillon, 2021: 330)، اعتبار اسنادی اتکایی ارجحیت قابل توجهی بر اعتبار اسنادی قابل انتقال دارد. لازم به ذکر است که صرفاً در برخی موارد، همانند جایی که فروشنده (ذی‌نفع) به‌عنوان نماینده انحصاری در فروش محصول خاصی عمل می‌کند و به دلایل مختلف سیاسی و اقتصادی، خریدار (متقاضی) قادر یا مایل به انعقاد قرارداد مستقیم با تأمین‌کنندگان اصلی نیست، امکان افشای اطلاعات تأمین‌کنندگان برای ذی‌نفع اهمیت خاصی ندارد. علاوه بر آن، اعتبارات اسنادی اتکایی قابلیت انعطاف زیادی داشته و متقاضی اعتبار اسنادی اتکایی که همان ذی‌نفع اعتبار اسنادی اولیه است، می‌تواند اسناد حمل کالا را تغییر داده و حتی در مواردی با تغییر بسته‌بندی و برند کالا، جایگاه خود به‌عنوان واسطه را تقویت می‌کند و در مواردی که کالای موضوع قرارداد اولیه با کالای موضوع قرارداد ثانویه از لحاظ ماهیت تفاوت داشته باشد (به‌عنوان مثال کالای موضوع قرارداد اولیه، مواد اولیه تولید کالای موضوع قرارداد ثانویه باشد)، در چنین شرایطی، امکان استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال فراهم نیست؛ لکن با استفاده از اعتبارات اسنادی اتکایی، بازرگان (به‌عنوان ذی‌نفع اعتبار اسنادی اولیه) می‌تواند با وثیقه نهادن طلب ناشی از اعتبار اسنادی اولیه اقدام به گشایش اعتبار اسنادی اتکایی نماید (Karami & Malaekhepour, 2022: 115). این انعطاف‌پذیری در اعتبارات اسنادی اتکایی و همچنین امکان اینکه طلب ناشی از اعتبار اسنادی اتکایی، به‌عنوان وثیقه یک اعتبار اسنادی اتکایی دیگر قرار گیرد، آن را نسبت به اعتبارات اسنادی قابل انتقال ارجحیت زیادی می‌بخشد.

همچنین اعتبارات اسنادی قابل انتقال، از حیث انتقال طولی با محدودیت مواجه است و اعتبار اسنادی صرفاً یک‌بار توسط ذی‌نفع اول به ذی‌نفع دوم قابل انتقال بوده و توسط ذی‌نفع یا ذینفعان دوم قابل انتقال به ایادی بعدی نیست.

(Burnett et al, 2019: 227) در حالی که این محدودیت در وثیقه قرار دادن طلب ناشی از اعتبار اسنادی اتکایی وجود نداشته و طلب ناشی از یک اعتبار اسنادی که خود به اتکای یک اعتبار اسنادی دیگر صادر شده است، می‌تواند وثیقه گشایش اعتبار اسنادی دیگری شود و از این حیث ممنوعیتی در مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP 600) مشاهده نشده و اصول کلی حاکم بر اعتبارات اسنادی نیز چنین مؤید صحیح بودن چنین اقدامی است. جمیع این موارد، بر ارجحیت استفاده از اعتبارات اسنادی اتکایی نسبت به اعتبارات اسنادی قابل انتقال دلالت دارد.

نتیجه

در فضای پیچیده و چند بُعدی تجارت بین‌المللی که سیاست و اقتصاد نیز در موضوعات حقوقی در آمیخته است، اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اتکایی دو ابزاری هستند که در ترویج مبادلات تجاری، مدیریت ریسک، تأمین نقدینگی و تسهیل معاملات نقش قابل توجهی ایفا می‌کنند. ماهیت خاص و کارکردهای ویژه هریک از این دو ابزار پرداخت، برخی مواقع بر پیچیدگی فرایندها می‌افزاید و انتخاب بین این دو سازوکار را از حساسیت و اهمیت قابل توجهی برخوردار می‌سازد.

با توجه به مطالب مطرح شده در پژوهش حاضر و با عنایت به فضای سیاسی و اقتصادی حاکم بر تجارت خارجی بازرگانان ایرانی، به نظر می‌رسد که اعتبارات اسنادی اتکایی به سبب قابلیت آن‌ها در حفظ هرچه بیشتر محرمانگی روابط تجاری و زنجیره تأمین، انعطاف‌پذیری قابل توجه، امنیت مالی بالاتر و کاستن از ریسک‌های اعتباری معمول، از مزیت نسبی قابل توجهی نسبت به اعتبارات اسنادی قابل انتقال بهره‌مند است. در واقع در محیط تحریمی تجارت خارجی مربوط به محصولات ایرانی و محدودیت بازرگانان ایرانی، استفاده از اعتبارات اسنادی قابل انتقال می‌تواند به سادگی به افشای اطلاعات تأمین‌کنندگان اصلی منجر شود، در حالی که اعتبارات اسنادی اتکایی این قابلیت را دارد که با فراهم نمودن شرایطی نظیر چندلایه سازی معاملات و اعتبارات، بدون آشکارسازی هویت فروشندگان و تأمین‌کنندگان اصلی، به فروش محصولات و نقل و انتقال وجوه اقدام شود. البته اعتبارات اسنادی اتکایی نسبت به اعتبارات اسنادی قابل انتقال، زمان‌بر و پرهزینه هستند ولی مزایای چشم‌گیر آن به خصوص در حفظ امنیت تجاری، این معایب را توجیه کرده و آن را عنوان ابزاری مناسب و راهبردی برای بازرگانان ایرانی تبدیل می‌کند.

با این حال، چالشی ساختاری در خصوص مقررات مرتبط با اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اتکایی وجود دارد که مقررات حاکم بر این اعتبارات اسنادی در نظام حقوقی ایران، متکی بر آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های ارزی بانک مرکزی است و قانون مدون و جامعی در این خصوص به تصویب نرسیده است و همین پراکندگی، در برخی مواقع منجر به تعارض این مقررات با یکدیگر و در برخی مواقع منجر به تعارض آن‌ها با اصول بنیادین حاکم بر اعتبارات اسنادی (اصل استقلال و اصل مطابقت دقیق اسناد) شود و حتی گاهی سبب شده است که از عرف مستقر بین‌المللی در این خصوص (مبنتی بر مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی) جدا مانده و مقرراتی متفاوت به تصویب رسد. به‌عنوان مثال اگرچه در ماده ۳۸ «مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP۶۰۰)» اصل بر غیرقابل انتقال بودن اعتبارات اسنادی است، لکن با درخواست متقاضی و پذیرش بانک صادرکننده، خلاف این موضوع قابل توافق بوده و اعتبار اسنادی به‌صورت قابل انتقال گشایش می‌شود، اما بر اساس ماده ۵۵ دستورالعمل اعتبار اسنادی داخلی - ریالی (اصلاحی ۱۴۰۳) گشایش اعتبار اسنادی داخلی - ریالی به‌صورت قابل انتقال (حتی با توافق طرفین) مجاز نیست. بر این اساس پیشنهاد می‌شود قانون‌گذار با الهام از تجربیات کشورهای همانند ایالات متحده آمریکا^{۱۳} و امارات متحده عربی^{۱۴} با تصویب موادی جامع، صریح و تفصیلی (در چارچوب قانون تجارت یا قانون مستقل) چارچوب شفاف و یکپارچه برای اعتبارات اسنادی (به خصوص اعتبارات اسنادی قابل انتقال و اتکایی) ایجاد نماید تا هم حقوق و تکالیف فعالان اقتصادی به روشنی قابل تشخیص باشد و هم مراجع رسیدگی قضایی و دوری در حل و فصل اختلافات، پشتوانه مستحکم قانونی داشته باشند.

13. Uniform Commercial Code (UCC) – Article 5-101: This Article shall be known and may be cited as Uniform Commercial Code-Letters of Credit.

14. UAE Commercial Transactions Law - Article 428: A documentary credit is a contract pursuant to which a bank opens a credit at the request of its customer (the person ordering the opening of the credit) within the limits of a specified amount and for a definite term in favor of another person (beneficiary) against a security of documents representing goods freighted or intended for freight.

References

1. Aujara, S. (2019). *Documentary Letter of Credit Discrepancy and Risk Management in the Nigerian Crude Oil Export*. Preston: University of Central Lancashire (thesis).
2. Bana Niasari, M. (2016). *Law of Documentary Credits (Commercial and Standby)*. Vol. 2, Tehran: Shahre Danesh Publications. (In Persian).
3. Bashkin, V.; Trubitsina, O. (2022). *Geoecological and Geopolitical Risks for the Oil and Gas Industry*. London: Springer Nature.
4. Beaucillon, C. (2021). *Research Handbook on Unilateral and Extraterritorial Sanctions*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
5. Bhatt, K. (2020). *Letters of Credit: Forms and Functioning*. Gujarat: JBS Academy Private Limited.
6. Bridge, M. (2024). *The International Sale of Goods*. Oxford: Oxford University Press.
7. Burnett, R.; Bath, V. (2009). *Law of International Business in Australasia*. Sydney: Federation Press.
8. Carr, I.; Stone, P. (2013). *International Trade Law*. Abingdon: Routledge.
9. Chowdhury, T.; Preeti, S. (2024). *Export Import Documentation*. Lucknow: AKTU.
10. Connerty, A. (2008). *Fraud and Documentary Credits: The Approach of the English Courts*. London: Lamb Chambers.
11. Cranston, R.; Van Sante, T. (2018). *Principles of Banking Law*. Oxford: Oxford University Press.
12. Krazovska, Danute, (2008), *Impact of the Doctrine of Strict Compliance*, Arshus University.
13. Ellinger, P.; Dora, N. (2010). *The Law and Practice of Documentary Letters of Credit*. London: HART.
14. Erik, B. (2016). *The Credit Risk of Financial Instruments*. Berlin: Springer.
15. Hao, Yan, (2013), *Risk Analysis of Letter of Credit*, *International Journal of Business and Social Science*, vol 4.
16. Hancock, K.; Allison, J. (2020). *The Oxford Handbook of Energy Politics*. Oxford: Oxford University Press.
17. Hosseini, S. M. Eskini, R. (2014). *The Legal Nature of Transfer of Credit in the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP) Regulations*. *Comparative law Research Quarterly*. 18 (2), 49-70, DOI: 20.1001.1.22516751.1393.18.2.2.0. (In Persian).
18. Jones, A. (2020). *Trade and Receivables Finance*. London: Springer.
19. Karami, F.; Malaekhepour, S. M. (2022). *Investigating the method of payment of reliance credit in international trade, Adl va Ensaf Comparative Law Researches Quarterly*. 5 (16), 105-123. DOI: 10.22034/aeclr.2023.342266.1092. (In Persian).
20. Kenneth, W. (2008). *Building an Import/Export Business*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
21. Laxton, D.; Zoltan, J. (2017). *Oil Prices and the Global Economy*. Pennsylvania: International Monetary Fund.
22. Manavi Attar, M. (2021). *The Legal Status of Transfer of Commercial and Stand-by Letters of Credit: A Comparative Study of the Iranian and American Legal Systems and International Legal Documents*. *Journal of Research and Development in Comparative Law*. 3(8): 175-206, DOI: 10.22034/law.2021.522088.1030. (In Persian).
23. Mann, R.; Warren, E. (2019). *Comprehensive Commercial Law: 2017 Statutory Supplement*. Alphen: Wolters Kluwer Law & Business.
24. Oliveira, A.; Saumier, G. (2024). *Soft Law in International Trade Finance: A Comparative Analysis of the Harmonizing Effect of the UCP*. Leiden: BRILL.
25. Sahai, M. (2020). *International Marketing*. Agra: SBPD Publishing House.
26. Sanati, G. (2024). *International Trade Finance and Forex Operations: Theory and Application*. Milton: Taylor & Francis.
27. Russell, R.; Taylor, B. (2019). *Operations and Supply Chain Management*. New Jersey: John Wiley.
28. Schaffer, R.; Agusti, F. (2017). *International Business Law and Its Environment*, Boston: Cengage Learning.
29. Schmitthoff, C. (2001). *Select Essays on International Trade Law*. Leiden: BRILL.
30. Shiravi, A. (2022). *International Trade Law*, Tehran: Samt. (In Persian).
31. Titi, C.; Gómez, K. (2019). *Mediation in International Commercial and Investment Disputes*. Oxford: Oxford University Press.
32. Todd, P. (2013). *Bills of Lading and Bankers Documentary Credits*. Milton: Taylor and Francis.
33. Trivedi, A.; Bhogal, T. (2019). *International Trade Finance: A Pragmatic Approach*. London: Springer Nature.
34. Van Bergeijk, P. (2021). *Research Handbook on Economic Sanctions*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.